

NÄIN EDISTÄT
METSIEN SUOJELUA
SUOMESSA

TOIMITTANEET
JUUSO JANHUNEN JA
MARI VAARA

METSÄ- AKTI- VISTIN OPAS

GREENPEACE

METSÄ- AKTIVISTIN OPAS

**NÄIN EDISTÄT
METSIEN SUOJELUA
SUOMESSA**

TOIMITTANEET

Mari Vaara ja Juuso Janhunen

KIRJOITTAJAT

Juha Aromaa, Ansku Holstila, Juuso Janhunen,
Ida Korhonen, Matti Liimatainen, Olli Manninen,
Huck Middeke, Jan Saijets, Jalmari Suutari,
Liisa Toopakka, Mari Vaara, Anton Verho,
Minka Virtanen ja joukko muita aktivisteja

JULKAISIJA

Greenpeace Norden

KUVAT

Etu- ja takakansi: Sanni Seppo

Sisäsivuilla: Ari Aalto, Jukka Eskelinen, Ron Forsman,
Jonne Von Hertzen, Pyry Kantonen, Jan Kunnas,
Mauri Leivo, Matti Liimatainen, Otso Piitulainen,
Patrik Rastenberger, Risto Sauso, Sanni Seppo,
Hannu Siitonen, Jani Sipilä, Jonne Sippola,
Karri Tahvanainen, Mari Vaara, Annukka Valkeapää,
Anton Verho, Minka Virtanen

ULKOASU, TAITTO JA PIIRROSKUVITUKSET

Jyri Öhman & Mari Huhtanen, Kilda

PAINO

Laserpaino, Helsinki

ISBN

ISBN 978-952-65147-0-3 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-65147-1-0 (PDF)

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	5
1 / MIKSI METSIÄ PITÄÄ SUOJELLA?	9
Luontokato – mitä se on ja miksi metsät ovat sen torjunnan ytimessä?.....	10
Näin tunnistat luonnonmetsän.....	16
Kuusi helppoa luonnonmetsän lajia.....	24
2 / NÄIN EDISTÄT METSIEN SUOJELUA	34
Metsävaikuttamisen ABC.....	36
Metsälobbarin lyhyt muistilista.....	46
Kolme keinoa tukea Saamenmaan metsien suojelua.....	50
Näin viestit metsien suojelusta medialle.....	56
Näin suojelet metsän somen avulla.....	68
3 / SUORA TOIMINTA METSISSÄ	73
Hakkuiden pysäyttäminen.....	74
Metsäaktivistin oikeudet ja mahdolliset lailliset seuraamukset.....	86
Mistä tietää, milloin metsä aiotaan hakata?.....	96
Miten pyrkiä kestävämpään aktivismiin?.....	100
4 / METSÄKESKUSTELUA SUOMESSA	107
Metsätoimijat Suomessa.....	108
Kysymyksiä ja vastauksia Suomen metsistä.....	120
Kantoja ja kapinaa – metsäteollisuuden ja aktivismin historiaa.....	128
Suomi – Metsäteollisuus -sanakirja.....	136
5 / KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ	155
Mitä metsään mukaan?.....	156
Aktivistin viisi vinkkiä metsässä selviytymiseen.....	166
Kirja- ja mediavinkkejä metsiin ja aktivismiin liittyen.....	170

ALKUSANAT

Tämä opas on sinulle, joka haluat toimia metsien puolesta.

Metsäaktivismin tulokset ovat parhaimmillaan todella konkreettisia. Lähimetsä suojellaan. Hömötiaisen kotipuuta ei kaadeta. Mökkimaisema pysyy ennallaan. Aarnisammal saa jatkaa eloaan.

Kansallispuistoja on perustettu ja valtavasti arvokasta metsää on säästynyt tuholta metsäaktivismin myötä. Tälläkin hetkellä monet metsäyhtiöiden ja valtion suunnitelmista luonnonmetsien hakkuista ovat jäissä vain siksi, että vapaaehtoiset ovat valvoneet yhtiöiden toimintaa ja toimineet sekä neuvotelleet metsien säästämisen puolesta. Ilman metsäaktivismia koko Suomi olisi täynnä pelkkää puupeltoa.

Metsäteollisuuden rakentama tarina kestävästä metsien käytöstä alkaa murentua, kun yhä useampi ihminen ottaa selvää asioista ja uskaltaa puolustaa metsiämme. Suuri enemmistö suomalaisista haluaa lisää metsien suojelua – jotta tämä toteutuu, tarvitaan myös toimintaa.

Mutta miten ja miksi metsiä suojellaan? Tässä oppaassa näihin kysymyksiin monen kirjoittajan joukko tarjoaa keinoja ja käytännön vinkkejä.

Sinua tarvitaan, tule mukaan metsäliikkeeseen!

Metsäliike tutustumassa luonnonmetsän lajeihin.

Kuva: Jonne Sippola / Greenpeace.

3 %

**ETELÄ-SUOMEN
METSISTÄ ON SUOJELTU.**

6 %

**SUOMEN METSISTÄ
ON SUOJELTU.**

80 %

**SUOMALAISISTA
HALUAA LISÄÄ
SUOJELUALUEITA.**

Metsähallituksen hakkuut Suomussalmen Junnojärvellä.

Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace

1 / MIKSI METSÄÄ PITÄÄ SUOJELLA?

Tästä luvusta löydät tietoa siitä, miksi metsien suojelu on tärkeää. Kerromme myös vinkkejä luonnoltaan arvokkaiden metsien tunnistamiseen ja esittelemme kuusi lajia, joiden avulla suojelun arvoisen metsän voi tunnistaa.

Erityisesti vanhoissa, naava- ja luppopitoisissa metsissä viihtyvä kuukkeli on kärsinyt hakkuiden yleistymisestä. **Kuva: Hannu Siitonen.**

LUONTOKATO — MITÄ SE ON JA MIKSI METSÄT OVAT SEN TORJUNNAN YTIMESSÄ?

JUUSO JANHUNEN

Jotta voi täysin ymmärtää luontokatoa ja sen merkitystä, on ymmärrettävä, mitä on luonnon monimuotoisuus.

Kun puu alkaa kuolla metsässä, se alkaa lahota, ja siihen syntyy vähitellen oma pieni maailmansa, jossa elää sammalia, kääpiä ja sieniä. Lahopuu ja kasvusto houkuttelevat paikalle hyönteisiä. Niiden perässä taas saapuvat myös tikat koputtelemaan puuta.

Vähitellen tikkojen jättämiin koloihin pesivät muut linnut ja lepakot. Uusi elämää syntyy, ja kiertokulku jatkuu. Paikallisella tasolla tämä on yksi esimerkki monimuotoisuudesta: juuri tiettyihin oloihin sopeutuneita, toisistaan riippuvaisia lajistoja ja elinympäristöjä.

Suuressa mittakaavassa monimuotoisuus on elinympäristöjen ja lajien välisen vuorovaikutuksen verkosto, jossa miljoonia vuosia jatkunut luonnon muuntautuminen ja sopeutuminen jatkuu edelleen – se on siis kaikki se valtava eläin-, kasvi- ja eliölajien kirjo, joka ylläpitää elämää tällä planeetalla.

Käpytikka koputtelee vanhan puun runkoa. **Kuva: Jonne Von Hertzen.**

SYYT LUONTOKADOLLE

Luontokato on seuraus ihmisen toiminnasta, joka kaventaa ja köyhdyttää monimuotoisuutta:

- » metsähakkuut
- » tehomaatalous
- » kaivostoiminta
- » ylikalastus
- » ilmastonmuutos
- » saasteet

METSIEN LUONTOKATO SUOMESSA:

- » 12 % kaikista Suomen lajeista on uhanalaisia tai silmälläpidettäviä
- » 31 % uhanalaisista lajeista elää metsissä
- » 833 metsälajia on uhanalaisia
- » 76 % metsäluontotyypeistä on uhanalaisia

* Punainen kirja 2019

Ihmisen toiminnan seuraukset näkyvät kaikkialla planeettallamme lajien uhanalaistumisena ja luonnon yksipuolistumisena.

Luontokato kiihtyy edelleen myös Suomessa, eikä luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä ole saatu strategia-puheista ja kansainvälisistä sopimuksista huolimatta pysäytettyä.

Runsaat avohakkuut ja niiden yhteydessä tehty maanmuokkaus sekä lajistoltaan rikkaiden luonnonmetsien hakkuut kiihdyttävät metsiemme luontokatoa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten monet aikaisemmin tutut ja yleiset lintulajit, kuten hömö- ja töyhtötiainen, ovat vähentyneet nopeasti.

Päätöksenteossa ja politiikan rattaissa luontokadon pysäyttäminen jää kuitenkin edelleen teollisuuden ja talouden jalkoihin. Suomeen suunnitellaan yhä miljardien sellutehdashankkeita ja valtion omistamia vanhoja luonnonmetsiä hakataan. Tällä hetkellä esimerkiksi vapaaehtoisten luontokartoittajien tekemiä lajihavaintoja ei oteta kunnolla huomioon valtion mailla tehtävissä Metsähallituksen hakkuissa. Metsiensuojelun rahoitus ei myöskään ole likimainkaan sillä tasolla, mitä monet suojeluun positiivisesti suhtautuvat metsänomistajat toivoisivat tai Suomen luontopaneeli suosittaa.

Luonnonmetsää UPM:n mailla Evolla. Yhtiö oli tehnyt metsään avohakkuusuunnitelmat. Kuva: **Pyy Kantonen.**

MITEN LUONTOKADON VOI PYSÄYTTÄÄ?

Tutkijoiden mukaan metsien suojelun lisääminen on tehokain keino torjua luontokatoa.

Luonnonmetsien suojeleminen hakkuilta olisi luontokadon torjunnan kannalta tärkein yksittäinen askel, jonka valtio voisi ottaa. Lisäksi metsänomistajille pitäisi taata rahoitus, joka kannustaisi etenkin luonnonmetsien vapaaehtoiseen suojeluun.

Myös metsäteollisuuden on aika lopettaa liikahakkuut ja sopeutua luonnon rajoihin. Metsänhoidon nimissä saa Suomessa edelleen hakata myös suojelluksi merkattuja metsiä – tätä ovat tehneet esimerkiksi Tornator ja UPM. Lisäksi on uutisoitu, että yksityismetsien harvennushakkuita tehdään usein liian rankalla kädellä, jopa lain vastaisesti.

Monimuotoisen luonnon selviytymisessä on lopulta kyse perusasioista: ravinnosta, elintilasta ja selviytymisestä – myös ihmisen. Meidän taloutemme, tieteemme ja terveytemme ovat riippuvaisia luonnosta, ja suomalaista luontoa voi suojella vain Suomessa. Toimitaan siis nyt.

NÄIN TUNNISTAT LUONNONMETSÄN

JUUSO JANHUNEN & OLLI MANNINEN

Metsien monimuotoisuuden turvaamisen ja luontokadon torjunnan näkökulmasta kaikkein tärkeimpiä suojeltavia metsiä ovat luonnonmetsät, jotka ovat joko säästyneet hakkuilta tai joissa metsän käsittely ja hakkuut ovat olleet vähäisiä.

Luonnonmetsien havaitseminen vaatii jonkin verran metsän rakennepiirteiden ja lajiston tuntemusta, mutta on joitakin merkkejä, joista aloittelijakin voi päätellä, että kyseessä saattaisi olla lajiarvoiltaan suojeltavaksi sopiva metsä.

LUONNONMETSÄN MERKKEJÄ:

- » Puuston ikä: luonnonmetsässä puut ovat vanhoja, koska siellä ei ole hakattu tai hakkuutoiminnasta on kauan
- » Lahopuun määrä: koska metsä on välttynyt talouskäytöltä, siellä on runsaasti lahoppuuta
- » Tiettyjen naava-, sammal- ja kääpälajien esiintyminen
- » Maaperän runsas kasvusto (jota maanmuokkaus ja metsäkoneet eivät ole päässeet häiritsemään).

On kuitenkin hyvä muistaa, ettei esimerkiksi lahoppuun puuttuminen lähes kokonaan vielä tarkoita, etteikö metsä voisi olla suojelullisesti arvokas. Esimerkiksi kallioilla voi olla sammalia ja vanhoissa kannoissa kääpiä, jotka kertovat suojelutarpeesta.

Lajiesiintymien ja metsän ikärakenteen lisäksi suojelu-arvoja voi perustella myös muilla syillä: Onko metsä virkistyskäytössä tai voisiko se olla merkittävä retkikohde? Onko sillä arkeologisesti tai maisemallisesti erityistä merkitystä? Jos metsän alueelta löytyy esimerkiksi muinaisjäänteitä, joihin talousmetsätoiminta vaikuttaisi haitallisesti, kannattaa asia mainita metsän suojelun perusteena ja ottaa asiasta yhteyttä Museovirastoon.

Metsien silmälläpidettävistä ja uhanalaisista lajeista saa käsityksen esimerkiksi tutustumalla ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen SYKEN julkaisemaan [Lajien punaiseen kirjaan](#). Oppaan seuraavassa luvussa esittelemme myös kuusi helposti tunnistettavaa luonnonmetsän lajia.

Jos haluaa tutustua siihen, miltä luonnonmetsä näyttää, voi myös vierailla paikan päällä. Vapaaehtoiset luontokartoittajat ovat listanneet 110 suojelemisen arvoista valtion mailla sijaitsevaa metsää, jotka ovat mainioita retkikohteita. Löydät näistä metsistä esittelyt ja sijaintitiedot Greenpeacen metsäsivuilta (metsat.greenpeace.fi).

METSO-KRITEERIT HALTUUN

Suomessa on myös olemassa METSO-suojeluohjelman kriteeristö, jonka avulla voi päätellä, voisiko metsää ehdottaa suojelun piiriin. METSO-ohjelma ei kata koko Suomen metsiä – esimerkiksi Lapin metsät ovat sen ulkopuolella, mutta sen kriteeristö on hyvä lähtökohta metsien havainnoimiselle. Monimuotoisuudelle arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet on METSO-ohjelmassa jaettu metsäympäristön tyypistä riippumattomiin yleisiin valintaperusteisiin ja elinympäristökohtaisiin valintaperusteisiin. Yleisten piirteiden havaitseminen maastossa onnistuu, vaikkei havainnoijalla olisi metsäekologiasta syvää osaamista.

Osa METSO-ohjelman valintaperusteista voi olla vaikeasti tunnistettavia aloittelijalle, mutta esimerkiksi lahoppuun määrää ja laatua voi havainnollistaa valokuvilla ja tekemällä muistiinpanoja. Voit myös laskea yhdestä pisteestä näkyvien lahoppuurunkojen määrän.

METSO-OHJELMAN SUOJELUKRITEERIT METSILLE

METSO-ohjelmaan sopivien kohteiden tunnistamisessa käytettäviä yleisiä valintaperusteita, eli arvokkaita rakennepiirteitä ja ominaisuuksia ovat muun muassa:

1. Lahopuu: lahot maapuut, pökkelöt, kelot, pystypuut, kolopuut, tuulenskaadot
2. Vanhat lehti- ja havupuut
3. Jalot lehtipuut
4. Palanut puuaines
5. Puuston erirakenteisuus, latvusaukkoisuus
6. Lehtoisuus, kalkkivaikutus, ravinteinen kallioperä
7. Pohjavesivaikutus, lähteisyys ja tihkuisuus
8. Soistuneisuus, lettoisuus, luhtaisuus, korpisuus ja rämeisyys
9. Luonnontilainen tai ennallistamiskelpoinen vesitalous

Kun kokemusta ja tietoa karttuu, voit opetella tunnistamaan METSO-kriteerien mukaiset metsäelinympäristötyypit. Luontokartoittajaksi pyrkivän kannattaa METSON lisäksi perehtyä myös yleisimpiin metsäteollisuuden ja sen sidosryhmien käyttämiin metsäsertifikaatteihin (FSC ja PEFC). Sertifikaateissa on puutteita, mutta jos niissä määriteltyjä lajeja löytyy hakattavaksi aiotulta metsäalueelta, on metsäyhtiöihin mahdollista vedota hakkuiden perumiseksi.

Aluksi voi tuntua siltä, että tietoa erilaisista metsäluontotyypeistä ja lajistosta pitäisi olla valtavasti, mutta luontokartoittamiseen pääsee helposti mukaan osallistumalla esimerkiksi luontojärjestöjen ja metsäliikkeen toimintaan. Kokeneet kartoittajat ja metsäaktivistien yhteisö tarjoavat mukavan seuran ja mahtavien metsäkohteiden kokemisen lisäksi tukea ja tietoa silloin, kun jokin metsäkohde mietityttää tai lajin tunnistaminen takkuu. Tule rohkeasti mukaan!

METSO-kriteerit täyttävää, hakkuu-uhan alla olevaa luonnonmetsää valtion mailla Huminakankaalla. Metsähallitus on myöntänyt, että vaikka suojeluun ostetaan yksityisiltä metsänomistajilta metsiä juurikin METSO-kriteereihin perustuen, omilla maillaan valtio hakkaa samat kriteerit täyttäviä metsiä.

Kuva: Ari Aalto.

NÄIN PÄÄSET MUKAAN

1. Seuraa metsäliikettä ja ympäristöjärjestöjä somessa, voit laittaa siellä suoraan heille viestin tai kysymyksiä.
2. Tutustu eri toimijoiden metsäaktivismiin: esimerkiksi Greenpeace, Elokapina ja Luonto-liiton Metsäryhmä tarjoavat paljon erilaista tekemistä metsiin liittyen.
3. Ota rohkeasti yhteyttä tai tule mukaan tapaamisiin. Yhteyttä voit ottaa somessa tai järjestöjen verkkosivuilta löytyvien yhteystietojen kautta.

KUUSI HELPPOA LUONNONMETSÄN LAJIA

OLLI MANNINEN

Moni metsissä viihtyvä aktivisti opettelee jossain vaiheessa tunnistamaan muutamia vanhojen metsien lajeja, sillä lajien opettelu auttaa suojelunarvoisen metsän tunnistamisessa. Jos metsästä löytää uhanalaisen tai melkein uhanalaisen lajin, joka elää vain vanhassa metsässä, voi olla aika varma, että kyseessä on suojeluarvoiltaan arvokas metsä.

Tällaisia lajeja kutsutaan vanhan metsän indikaattorilajeiksi: niiden löytyminen kertoo lajin kotimetsän saaneen kasvaa rauhassa pitkään ja kehittyä lajistoltaan monimuotoiseksi. Huomaa kuitenkin, että sama laji voi kertoa eri asioita riippuen sen kasvupaikasta: jokin laji saattaa olla uhanalainen Etelä-Suomessa, mutta kasvaa runsaammin Pohjois-Suomessa. Tästä luvusta löydät kuusi helposti tunnistettavaa luonnonmetsän lajia: kolme Etelä-Suomesta ja kolme Pohjois-Suomesta.

Pienten lajien tunnistamiseen voi käyttää luuppia. **Kuva: Pyry Kantonen.**

UHANALAISUUSLUOKAT:

- » Varsinaisesti uhanalaisina pidetään lajeja, jotka kuuluvat luokkiin vaarantunut (VU), erittäin uhanalainen (EN) ja äärimmäisen uhanalainen (CR).
- » Jotkin lajit ovat alueellisesti uhanalaisia (RT), eli uhanalaisia vain jossain päin Suomea.
- » Numeroyhdistelmä merkinnän vieressä (esim. RT 1a-2a) kertoo, missä päin Suomea laji on uhanalainen (katso numeroiden merkitykset osoitteesta punainenkirja.laji.fi).
- » Laji on silmälläpidettävä (NT), kun se ei tällä hetkellä täytä mitään vaarantuneiden (VU) luokan kriteereistä, mutta ehtojen täyttyminen on kuitenkin lähellä tai on todennäköistä, että ehdot täyttyvät lähitulevaisuudessa.

KOLME LUONNONMETSÄN LAJIA ETELÄ-SUOMESSA

AARNISAMMAL:

VAARANTUNUT (VU)

Kaunis, hyvin omaleimainen pieni lehtisammal. Kasvaa yksittäisinä alle 1 cm pitkinä litteinä lehdyköinä. Ohuet, suurisoluiset vaaleanvihreät lehdykät ovat hieman läpikuultavia, ja niiden alkeisvarsikot hohtavat pimeässä heikkoa valoa!

Kasvaa pioneerilajina suurten kaatuneiden kuusten tyvipaakuissa hiekalla, esiintyy lähinnä vanhoissa, kosteissa ja suojaisissa metsissä. Muita kasvupaikkoja ovat kallionkolot ja muut stabiilimmat kosteat onkalot. Esiintyy lähes koko maassa, levinneisyys on kuitenkin eteläpainotteinen. Laji on hyvä vanhan metsän indikaattori koko maassa, ja se on varsin helppo tuntea ja löytää.

**RUSOKANTOKÄÄPÄ:
SILMÄLLÄPIDETTÄVÄ (NT)**

Rusokantokääpä on pieni tai keskikokoinen lakillinen kääpä-laji, jolla on kauniin vaaleanpunaiset pillit. Lakin yläpinta on hieman mattainen, vanhemmiten musta, kasvuvaiheessa vaaleanpunertava tai harmaa. Pillistö on nuorena selvän vaaleanpunaista, venyvän pehmeää, vanhemmiten kovettuvaa ja harmaantuvaa. Leveydeltään se on tyypillisesti muutamasta senttimetristästä kymmeneen. Rusokantokäävässä ei ole selvää tuoksua.

Kasvaa vanhoissa lahpuustoisissa kuusimetsissä. Löytyy lähes aina kuusimaapuulta, mutta joitakin löytöjä on ollut männyltä ja lehtipuilta. Rusokantokääpä on lahoamisprosessin keskivaiheen lajeja. Se on harvinaisehko laji, joka esiintyy kuitenkin koko maassa vanhoissa kuusimetsissä, joissa on kuusimaapuujatkumoa. Hyvä vanhan metsän indikaattori koko maassa.

LIITO-ORAVA
VAARANTUNUT (VU)

Liito-orava on yksi Suomen luonnonsuojelun maskottilajeista. Liito-oravan voi nähdä todennäköisimmin iltahämärissä alkukevällä. Itse oravaa näkee kuitenkin harvoin, mutta sen jätökset ovat helposti tunnistettavia, ja lajin havainnointi tapahtuu paljolti niiden avulla. Riisinjyvän kokoisia, tylppäpäisiä, currynkeltaisia papanoita löytää etenkin haapojen ja suurimpien kuusten alta.

Liito-orava esiintyy eteläisessä Suomessa Pohjanmaalle ja Etelä-Kainuuseen asti. Liito-orava on rauhoitettu luonnonsuojelulaissa. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää.

KOLME LUONNONMETSÄN LAJIA POHJOIS-SUOMESSA

**RAIDANKEUHKOJÄKÄLÄ
SILMÄLLÄPIDETTÄVÄ (NT), ALUEELLISESTI
UHANALAINEN ETELÄOSISSA MAATA (RT 1A-2A)**

Raidankeuhkojäkäle on suuri, vihreä ja helposti tunnistettava lehtijäkäle, jolla on kulmikkaita sormimaisia kasvustoja. Lehdillä on verkkomaisia harjuja, joiden pinnoilla vanhempien valkoisia jauheisia soraaleita eli jäkälän osia. Punaiset itiöpesäkkeet hyvin harvinaisia.

Kasvaa useimmiten elävillä vanhoilla raidoilla vanhoissa sulkeutuneissa, kosteahkoissa metsissä. Kasvaa varsinkin runsaana esiintyessään myös muilla puilla, jopa kuusenoksilla. Esiintyy myös ravinteisilla kallioilla. Esiintyy lähes koko maassa mutta taantunut voimakkaasti eteläisessä Suomessa. Erittäin hyvä vanhan metsän indikaattorilaji, jonka esiintyminen kertoo käytännössä aina korkeista suojeluarvoista.

**PURSUKÄÄPÄ
SILMÄLLÄPIDETTÄVÄ (NT),
ÄÄRIMMÄISEN HARVINAINEN ETELÄ-SUOMESSA**

Pursukääpä on mehevä ja lihaisa yksivuotinen kääpälaji, joka kasvaa kuusimaapuilla vanhoissa metsissä. Se tuoksuu suopursulle tai lenkkimakkaralle, ja sen itiöemä pursuaa usein rungon halkeamasta esiin. Levinneisyys vahvasti pohjoispainotteinen, tyypillisin Lapin ikikuusikoissa. Hyvä vanhan metsän indikaattorilaji pohjoisessa. Esiintymät Etelä-Suomessa ovat erittäin harvinaisia mutta erityisen merkittäviä ja suojelunarvoisia.

KORPILUPPO**SILMÄLLÄPIDETTÄVÄ (NT), ALUEELLISESTI
UHANALAINEN ETELÄOSISSA MAATA (RT 1A-2A)**

Korpiluppo on kookas, vaalean vihreänharmaa luppo, joka haarautuu tyypillisesti kahteen osaan y-kirjaimen muotoisesti. Vanhat sekovarren osat jopa 3 mm paksuja, litteitä ja nuorena ohuita. Itiöpesäkkeet hyvin harvinaisia. Hyvä tunto-merkki ovat myös vaaleina viiruina rangoilla esiintyvät pseudukyfellit eli valehuokoset.

Korpiluppo on yleinen vanhojen kuusikoiden laji, ja se on hyvinkin runsas parhaissa kuusimetsissä. Kasvaa tavallisesti kuusenoksilla, joskus myös kuorella ja muilla puulaejeilla (varsinkin männyllä). Pohjoispainotteinen ja vähentynyt Etelä-Suomesta rajusti hakkuiden takia. Etelässä korkea indikaattoriarvo, pohjoisessa hieman alempi.

2 / NÄIN EDISTÄT METSIEN SUOJELUA

Metsien suojelua voi edistää Suomessa monella tapaa. Suoran toiminnan ja metsissä tapahtuvan aktivismin ohella tärkeää on poliittinen vaikuttaminen ja yleiseen metsäkeskusteluun osallistuminen niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Jokaisella on demokratiassa oikeus käydä metsäkeskustelua. Tutustu siis erilaisiin vaikuttamisen tapoihin, ja löydä juuri sinulle sopiva tapa osallistua.

Metsäliikkeen aktivisteja tutustumassa UPM:n omistamiin luonnonmetsiin Evolla. UPM suunnittelee hakkaavansa uhanalaisten lajien kotimetsän Evon kansallispuiston läheisyydessä.

Kuva: Pyry Kantonen.

METSÄ- VAIKUTTAMISEN ABC

JUUSO JANHUNEN

Greenpeacen vapaaehtoinen Hanna Rosti puhumassa MTV:n toimittajalle Evolla. Kuva: Greenpeace.

Luontokadon torjuminen ja suomalaisen metsäluonnon monipuolisuuden varjeleminen vaatii monipuolista vaikuttamista niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Siksi kokosimme yhteen tapoja, joilla juuri sinä voit osallistua metsäkeskusteluun ja metsien suojeluun.

YLEISIÄ KEINOJA

Selvitä suojeluarvot ja omistaja: Onko metsä lajistoltaan suojeluun sopiva? Täyttääkö se esimerkiksi METSO-ohjelman kriteerit tai esiintyykö siellä sertifikaateissa turvattavaksi määriteltäviä metsätyppejä tai lajeja? Onko alueella paljon retkeily- tai ulkoilukäyttöä tai onko se kulttuurihistoriallisesti muuten tärkeä? Näiden asioiden selvittämiseen voi pyytää apua esimerkiksi vapaaehtoisilta luontokartoittajilta, paikallisilta ympäristöaktiiveilta tai ympäristöjärjestöistä, nopeiten heidät löytää järjestöjen yhteystietoja googlaamalla tai somesta etsimällä.

Selvitä myös metsän omistaja, sillä se vaikuttaa oleellisesti käytettävissä oleviin suojelu- ja vaikutuskeinoihin, esimerkiksi kunta tai valtio voi olla helpompi saada suojelun taakse kuin yksityinen omistaja. Omistajan selvittäminen hoituu parhaimmillaan yhdellä puhelinsoitolla Maanmittauslaitokselle. Omistajan löytämistä helpottaa, kun tiedossa on kiinteistötunnus, joka yksilöi omistajan. Helpoiten kiinteistötunnus löytyy karttapaiikka.fi -sivustolta. Myös pelkällä osoitteella on mahdollista löytää omistaja, mutta se vie muutaman minuutin pidempään.

Medianäkyvyys ja yleinen tietoisuuden herättäminen ovat tärkeitä työkaluja. Puhu toimittajille, kirjoita alueen taustatiedoista ja suojeluehdotuksestasi tiivis kuvaus, jossa kerrot pääasiat, ja mikäli mahdollista, vie toimittajat paikan päälle. Koostamasi taustamateriaali ja retket paikan päälle voivat olla hyödyllisiä työvälineitä myös päättäjien ja paikallisten vaikuttajien suuntaan.

Kirjoita mielipidekirjoitus paikalliseen mediaan. Tuo tietyn metsän suojeleminen tai muu metsäasiasi julkiseen keskusteluun. Valmistaudu myös vastaamaan julkisiin vastaväitteisiin. Mieti kirjoittaessasi perusteluja suojelulle: luontoarvot, monimuotoisuus, kansallisiin tai kansainvälisiin suojelutavoitteisiin vetoaminen, hiilinielut tai paikalliset retkeily- ja maisema-arvot.

Vaikuta somessa: Voit saada yllättäviäkin tukijoita ja näkyvyyttä asiallesi, jos kerrot metsästä ja suojeluvaatimuksista somessa. Jos videoiden tekeminen tai kuvaaminen on sinulle luontevaa, näytä yleisöllesi, mistä on kyse: metsän maisemia, tunnelmia ja siellä liikkumisen riemua on mukavampi

katsella kuin avohakkuuaukiota. Somessa aihe voi levitä laajalle ja sitä voi myös ruokkia kommentoimalla ja vastaamalla kommentteihin. Muista tэгätä myös ne, joihin yrität vaikuttaa. Esimerkiksi metsäyhtiöt ja Metsähallitus ovat jopa toisinaan peruneet hakkuita pelkän somejulkisuuden takia.

Tee yhteistyötä: Todennäköisesti et ole ainoa, joka haluaa paikallisen metsän säästävän tai metsien suojelun yleistyvän alueellasi. Etsi toimijoita ja tekijöitä, joiden kanssa jakaa tehtäviä, ajankohtaisia asioita ja tietoa. Yhteistyö erilaisten toimijoiden kanssa näyttää myös ulospäin, että metsillä on puolustajansa. Porukalla toimiminen on myös usein hauskeempaa ja auttaa jaksamaan, kun suojeluprosessit etenevät hitaasti tai tulee muita vastoinkäymisiä.

Metsäkapinan mielenosoitus Helsingin Honkasuon liito-oravametsässä vuoden 2022 helmikuussa. **Kuva: Minka Virtanen.**

Inarin kunnan energiayhtiön Inergian puuvaroja elokuussa 2020.
Yhtiön poltettavaksi päätyy jopa pohjoisen ikimetsistä hakattua tukkia.
Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace.

KUNNAT JA KAUPUNGIT

Kunnilla ja kaupungeilla on Suomessa hyvin vaihtelevasti metsäomistuksia. Omistuksista ei ole tuoreita tilastoja, mutta vuonna 2013 kuntien metsäomistuksiksi tilastoitiin noin 430 117 hehtaaria metsiä. Yli 1 000 hehtaarin metsäomaisuus oli tuolloin 125 kunnalla ja yli 3 000 hehtaarin 32 kunnalla. Suurimmat metsänomistajat olivat Oulu (21 366 ha), Kuopio (12 744 ha) ja Helsinki (9 926 ha). Jokainen kuntalainen voi toimia ja vaikuttaa paikalliseen metsäpolitiikkaan ja lähimetsien suojeluun, mutta suuremmissa kaupungeissa se vaatii lähes aina aktiivista toimimista päätöksenteon eri vaiheissa sekä laajaa yhteistyötä muiden suojelua toivovien ja asiasta kiinnostuneiden kanssa.

Suojeluesitys on hyvä keino vaikuttaa kuntien, kaupunkien ja seurakuntien metsien suojelemiseksi. Kun teet suojeluesityksen, siinä pitää selkeästi rajata ja kertoa alue, jota suojelun tulisi mielestäsi koskea, esimerkiksi karttakuvan

ja sanallisten rajausten avulla. Esityksessä pitää myös listata syyt, miksi metsä pitää suojella, eli esimerkiksi tärkeät luontoarvot, lajiesiintymät, tai vaikka metsän kuuluminen METSO-kriteerien ja sitä kautta suojelukorvausten piiriin. Apua näiden listaamiseen voi saada esimerkiksi paikalliselta luonnonsuojeluyhdistykseltä tai vaikka tämän oppaan ohjeista. Ympäristöjärjestöiltä voi myös tiedustella yhteystietoja luontokartoittajille, ja kysellä heiltä, olisiko metsän kartoittaminen mahdollista tai onko sen lajistoa jo kartoitettu. Kannattaa myös vedota alueen matkailu-, virkistys- tai maisema-arvoihin, ja jos alueella on esim. kulttuurihistoriallista merkitystä, kannattaa sekin mainita.

Virkamiehet ja kunnanvaltuutetut ovat avainroolissa kunnan metsien suojelussa, joten ota heihin yhteyttä. Virkamiehiltä voi myös tiedustella eri metsien luokittelusta talous- ja virkistyskäyttöön sekä mahdollisista hakkuu- ja rakennussuunnitelmista. Heiltä saa tietoa myös kunnan metsä- ja suojelusuunnitelmista. Kunnanvaltuutetuille voi esimerkiksi ehdottaa valtuustoaloitteen tekemistä koko kunnan kattavan metsästrategian laatimisesta tai jonkin tietyn metsän suojelemisesta. Heitä voi myös kutsua tutustumaan suojelemaan tarvitsevaan alueeseen. Kannattaa muistaa myös varavaltuutetut, joilla voi varsinkin isommissa kaupungeissa olla merkittäviä lautakuntapaikkoja maankäyttöön ja kaupunkiympäristön rakentamiseen liittyen.

Tee kuntalaisaloite. Voit tehdä oman aloitteen tietyn metsän suojelemiseksi tai vaikkapa kunnan metsien suojeluosuuden nostamisesta. Kuntalaki edellyttää, että aloite ja sen johdosta tehdyt toimenpiteet on saatettava kunnanvaltuuston tietoon vähintään kerran vuodessa.

Valituksen tekeminen on yksi tapa puuttua metsien hakuksiin ja maankäyttöön. Laki velvoittaa kuntaa tekemään riittävät selvitykset maankäyttö- ja rakennussuunnitelmien merkittävistä vaikutuksista eläin- ja kasvilajistoon sekä alueen monimuotoisuuteen. Kunnan asiakirjat ovat kuntalain ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetyn lain nojalla lähtökohtaisesti julkisia. Metsäsuunnitelmien ja erilaisten selvitysten tulisi siis olla saatavilla, esimerkiksi kunnan kotisivuilta, kansliasta tai kaupungintalolta lainattavissa ja kopioitavissa.

VALTIO

Valtion omistamaa metsää on Suomessa yli kolme miljoonaa hehtaaria. Näitä metsämaita voi tarkastella esimerkiksi [retkikartta.fi-sivustolta](https://retkikartta.fi). Kaikkia valtion omistamia metsiä hallinnoi Metsähallitus – niin talousmetsäkäytössä olevia kuin esimerkiksi kansallispuistoja ja retkeilyalueita. Metsähallituksen kaksi keskeisintä osaa ovat luontopalvelut ja Metsätalous Oy. Luontopalvelut vastaavat talouskäytön ulkopuolella olevien maiden hallinnoinnista ja palveluista, esimerkiksi kansallispuistoista. Metsätalous Oy:n vastuulla ovat talousmetsätoiminta – etenkin hakkuut.

Metsähallituksen toimintaan vaikuttaminen on tärkeää, kun haluat vaikuttaa valtion metsien suojeluun, hakkuusiin tai virkistyskäyttöön. Heitä voi esimerkiksi vaatia kunnioittamaan luontokartoituksissa tehtyjä lajihavaintoja tai muita suojeluarvoja, mutta usein tämä vaatii myös hakkuusiin puuttumista somen tai suoran kansalaistoiminnan kautta. Lisäksi Metsähallitukseen voi pitkällä aikavälillä vaikuttaa olemalla yhteydessä esimerkiksi kansanedustajiin.

Kannattaa myös perehtyä Metsähallituksen strategiaan ja ympäristöoppaaseen, sillä Metsähallituksen hakkuusuunnitelmat ja toimenpiteet saattavat olla näiden kanssa ristiriidassa.

Eduskunta säättää metsiä koskevia lakeja ja hallinnoi Metsähallituksen toimintaa, joten päättäjille tiedottaminen ja heidän saamisensa metsien suojelun puolelle on todella tärkeää, mikäli valtion mailla olevia metsiä halutaan suojella. Kansanedustajille voi esimerkiksi huomauttaa Metsähallituksen hallinnoiman Metsätalous Oy:n tulostavoitteen olevan liian korkea, sillä tulostavoite vaikuttaa suoraan hakkuiden määrään. Lisäksi voit ehdottaa ministeriöille ja kansanedustajille esimerkiksi kansallispuiston perustamista luonto- ja retkeilyarvoiltaan sopivaan kohteeseen.

Metsähallituksen hakkuu-uhan alla olevaa luonnonmetsää Karttimonjoella.

Kuva: Sanni Seppo.

Kansalaisaloitteen tekeminen on hyvä tapa saada metsäsasioita julkiseen keskusteluun ja myös valtion päättäjien tietoisuuteen. Ennen lakialoitteen tekemistä kannattaa kuitenkin suunnitella sen vaatimien nimien keräämistä vauhdittava viestintäkampanja sekä yhteistyötahojen verkosto, jotta vastuu nimien keräämisestä ja aloitteen näkyvyydestä ei jää liian pienen porukan harteille. Aloitteen tekeminen on tehokas keino nostaa metsäasioiden näkyvyyttä, jos mukana on tarpeeksi näkyviä toimijoita ja kansan tukea. Valitettavasti päättäjät eivät kuitenkaan kovin usein äänestä aloitteita laeiksi asti, joten varsinaiseen lakien muuttamiseen ne ovat suhteellisen hidas työkalu.

SEURAKUNNAT

Suomen evankelis-luterilaisilla seurakunnilla on metsäomaisuutta yhteensä noin 160 000 hehtaaria. Metsät ovat seurakunnille tärkeä tulonlähde, joten taloudelliset argumentit ja suojelusta mahdollisesti saatavat korvaukset on hyvä muistaa, kun seurakuntien edustajien kanssa keskustele metsistä.

Kirkolla on monia viranhaltijoita, esimerkiksi kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston jäsenet ja kirkkoherra, joihin voi olla yhteydessä seurakunnan omistamista metsistä. He voivat kertoa lisätietoa seurakunnan omistamista metsistä ja heille voi esimerkiksi kertoa verovapaista korvauksista, joita maksetaan METSO-ohjelman piiriin saatetuista metsistä. Heidän kanssaan voi myös keskustella seurakunnan metsäsuunnitelmasta ja esimerkiksi metsien hiilinielujen merkityksestä kirkon oman ilmasto-ohjelman toteuttamisessa.

Kirkkoherranvirastoon voi myös tehdä aloitteen jonkin tietyn metsän suojelemisesta tai seurakunnan metsänhoidon muuttamisesta avohakkuista jatkuvapeitteiseen kasvatukseen. Aloite täytyy toimittaa kirjallisena kirkkoherranvirastoon, minkä jälkeen kirkkoneuvosto valmistelee sen kirkkovaltuustolle tai käsittelee sen itse.

Seurakunnan omistamaa metsää Kerimäen Huosiojärven retkeilymaastosta. Paikallinen seurakunta suunnitteli alueelle hakkuita UPM:n kanssa, mutta luopui syksyllä 2020 hakkuuaikeista paikallisten ja ympäristöjärjestöjen painostuksen tuloksena. **Kuva: Annukka Valkeapää.**

METSÄLOBBARIN LYHYT MUISTILISTA

JUUSO JANHUNEN

Oletko menossa tapaamaan päättäjää? Haluatko kääntää kansanedustajan tai kunnanvaltuutetun pään lähimetsäsi suojelun kannalle? Tässä lyhyt muistilista siitä, miten valmistautua tapaamisiin.

1. Taustoita ja ole ajoissa.

Kerää asiastasi taustatietoa. Jos haluat esimerkiksi edistää jonkin tietyn metsäalueen suojelua, tunne sen luontoarvot ja mahdollinen virkistyskäyttö. Hae vaikutustyösi tueksi tutkimustietoa ja lukuja: onko alueella tehty luontokartoitusta? Onko tiedossa uhanalaisia lajeja? Onko alueella vaikkapa retkeilyä, ja kuinka paljon? Vaikuttaminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, sillä jo tehtyjä päätöksiä on vaikeampi kumota jälkikäteen.

2. Tiivistä oleellinen.

Kiireisillä päättäjillä ei ole aina aikaa perehtyä yksityiskohtiin. Siksi kannattaa muotoilla asiastasi tiivis kokonaisuus: mikä on ongelma? Mikä on kaikkein oleellisinta tietoa juuri tämän metsän kohdalla? Jos alueelta on esimerkiksi löytynyt uhanalaisia tai vaarantuneita metsälajeja, poimi niistä kertovat avainluvut mukaan. Kerro kenelle ja miksi juuri tämän metsän suojeleminen on tärkeää.

3. Tunne kohteesi – lähesty päättäjiä rohkeasti.

Suomessa on suhteellisen helppo päästä tapaamaan päättäjiä tai ainakin näiden avustajia. Mieti päättäjän suhdetta esittämäsi suojelukohteeseen: onko paikallinen metsä arvokas poliitikon mahdollisille

äänestäjille tai päättäjälle henkilökohtaisesti? Miksi poliitikko tai maaomistajan taho voisi ehkä haluta suojella tietyn metsäkohteen? Ota rohkeasti yhteyttä, sovi tapaaminen ja kerro asiasi.

4. **Etsi liittolaisia.**

Kuka haluaisi suojella metsän kanssasi? Onko alueella kesämökkiläisiä, ulkoilijoita tai vaikkapa lintu-bongareita, joille arvokkaiden maisemien tai luonto-arvojen uhattuna oleminen olisi painava syy tukea suojelutoimia. Tai onko metsästä hyötyä paikalliselle matkailulle? Vanhojen luonnonmetsien kohdalla tutkijoiden ja luontojärjestöjen kannanotot voivat myös tukea esitystäsi. Eri viiteryhmien näkökulmista on hyötyä, sillä päättäjät katsovat asiaa usein monelta kantilta.

5. **Ehdota selkeitä ratkaisuja.**

Jos mahdollista, kerro päättäjille, mitä haluaisit näiden tekvän: haluatko että kunnanvaltuutettu tekee aloitteen metsän suojelemiseksi tai että seurakunta esittää metsäänsä osaksi valtakunnallista METSO-ohjelmaa? Ratkaisu- ja kehitysehdotukset tarjoavat päättäjille työkaluja. Heidän on helpompi edetä asiassa, jos tarjolla on selkeät suuntaviivat sille, miten toimia. Pidä myös jatkossa yhteyttä ja päivitä päättäjiä asiaasi liittyvistä uutisista.

Lisää metsien suojelua ja vähemmän hakkuita vaatinut Metsämarssi kokoontui Eduskuntatalolle syyskuussa 2022. Kuva: Anton Verho / Greenpeace.

KOLME KEINOA TUKEA SAAMENMAAN METSIEN SUOJELUA

JAN SAIJETS

“Meidän maa, meidän tulevaisuus”, lukee inarinsaameksi bannerissa, jota pitelee Jussa Seurujärvi, saamelainen poronkasvattaja Muddusjärveltä.

Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace.

METSIEN SUOJELUTILANNE SAAMENMAALLA

Saamenmaan metsien suojelutilanne on paljon parempi kuin Suomessa keskimäärin. Silti yhtenäiset rauhalliset metsäalueet ovat käyneet vähiin ja ne vähäiset metsäalueet sijaitsevat muutamalla luonnonsuojelualueella. Poronhoidon kannalta suojelumetsät sijaitsevat varsin korkeilla alueille ja talvilaidunten kannalta parhaimmat alavat ja hyvin kasvavat metsät ovat vailla suojaa. Alavilla metsäalueilla on talvella paremmat lumiolosuhteet ja porojen on helpompi kaivaa ravintoa kuin korkeamman alueen metsissä. Suojelu jakautuu myös hyvin epätasaisesti paliskuntien, eli poronhoitoyksiköiden, kesken, ja tietyissä paliskunnissa suojeltuja kasvullisia metsiä saattaa olla vain 7–10 %.

1990- ja 2000-luvuilla käytyjen Metsähallituksen ja metsäpaliskuntien välisten metsäkiistojen seurauksena hakkuumääriä on vähennetty merkittävästi ja osa tärkeistä laidunmetsistä siirrettiin vuosina 2009 ja 2010 määräaikaaisesti talouskäytön ulkopuolelle. Sopimukset raukeavat vuonna 2030. Metsähallitus hyväksyi ”sopimusalueiksi” vain luonnontilaisia metsiä. Vuonna 2017 Metsähallitus lupasi julkisesti, ettei se tee hakkuita paliskunnan vastustaessa.

Ns. tiukan suojelun ulkopuolella on vielä runsaasti luonnonmetsiä, jotka ovat joko täysin koskemattomia tai luonnontilaisen kaltaisia vanhoja metsiä.

METSIEN MERKITYS SAAMELAISTEN PERINTEISILLE ELINKEINOILLE

Perinteiset elinkeinot ovat saamelaisen kulttuurin elävää ydintä, jonka varassa saamelaisten kieli ja kulttuuri säilyvät ja kehittyvät. Ilman niiden tuomaa ja ylläpitämää vahvaa suhdetta maahan ja vesiin saamelaiset olisivat pelkkä kielivähemmistö ja vaarassa assimiloitua vähitellen valtakulttuuriin.

Perinteisissä elinkeinoissa saamen kieli ja kulttuuri ovat arkipäiväisessä käytössä. Jopa niillä alueilla, joissa saamelaiset ovat vähemmistönä, perinteiset elinkeinot luovat ympäristön, jossa kieli ja kulttuuri säilyvät elävinä.

Poronhoito tarvitsee toimivan luonnonkierron ja monenlaisia laitumia ollakseen turvattu. Metsät ovat keskeisiä talvilaitumia, joissa porot laiduntavat noin puolen vuoden ajan ja syövät pääasiassa erilaisia maajäkäläiä. Erityisesti vanhat metsät ovat parhaimpia talvilaitumia. Porot suosivat talvella vanhoja yhtenäisiä metsiä, joissa jäkälämäärä ja -tuotto ovat suurimmillaan ja joissa porot näkevät pedot kaukaa. Po-

rot välttelevätkin luontaisesti tiheitä nuoria metsiä.

Loppupalvesta porot hakeutuvat ruokailemaan loppo-metsiin, jotka ovat lähes poikkeuksetta vanhoja mänty- tai kuusimetsiä. Loppoa porot syövät puiden oksilta ja rungoilta sekä tuulen pudottamana lumen päältä. Hankalina talvina, jolloin maajäkälien kaivaminen ei paksun lumi- tai jääkerrosten takia onnistu, loppometsät ovat ainoa luonnonvarainen vaihtoehto. Tällöin sanotaan, että ”tokka on hangen päällä”. Tällöin ne paliskunnat ja tokkakunnat, joissa on vanhoja loppometsiä selviävät luonnonlaitumilla, kun taas toiset joutuvat ruokkimaan porot kalliilla lisärehulla. Lisäruokinta on niin kallista, että se tekee poronhoidosta kannattamatonta.

Metsien säilyttäminen on siten keskeistä saamelaisten oikeuksien turvaamisessa.

PALISKUNTIEN TAVOITTEET METSIEN KÄYTÖLLE

Paliskuntien tavoitteet metsien suhteen vaihtelevat paliskunnittain, ja saamelaisten oikeuksien kannalta oleellista on sopia alueen paliskunnan kanssa tavoitteista ja maankäytöstä. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin arvioida, että valtaosa paliskunnista on todennut, että heidän poronhoitonsa kannalta tavoitteiden tulisi olla seuraavat:

1. Maankäytöstä tulee sopia paliskuntien kanssa neuvotellen.
2. Kaikki luonnonmetsät tai sen kaltaiset metsät tulisi suojella metsätalouskäytöltä. Suojelun tulisi olla tiukka laintasoinen koska Metsähallituksen omalla päätöksellä tehty suojelu anna riittävää turvaa.

3. Metsäalueet tulisi säilyttää rauhallisina ja mahdollisimman yhtenäisinä, koska hakkuut aiheuttavat koskemattomissa metsissäkin pirstovaa vaikutusta.
4. Paliskuntien ja Metsähallituksen väliset väliaikaiset rauhoitusmetsät, ns. sopimusalueet, tulisi suojella tiukasti ja pysyvästi.
5. Luontaistalousalueiden ja retkeilyalueiden metsät tulisi suojella selkeästi.
6. Yksityisten yhteismetsien (5 kpl) luonnontilaiset metsät tulisi lunastaa suojeluun porolaitumiksi.
7. Käsiteltyjä metsiä tulisi voida tapauskohtaisesti ennallistaa laidunkäyttöön. Ennen hakattuja taimikoita ja nuoria metsiä on tihentynyt niin läpipääsemättömiksi, etteivät porot niissä viihdy tai pysty kulkemaan.
8. Metsäautoteitä tulisi olla mahdollisimman vähän. Niistä ei ole hyötyä poronhoidolle kuin poikkeustapauksissa.

Nämä luetellut tavoitteet ovat siis tulkintoja monen paliskuntien yleisistä näkemyksistä eikä näitä voi pitää sääntöinä yksittäisten paliskuntien kohdalla. Maankäytöstä tulee neuvotella ja sopia erikseen paliskuntien kanssa.

KOLME KEINOA TUKEA SAAMENMAAN METSIEN SUOJELUA

Tässä on muutama keino, jolla voi tukea Saamenmaan metsien suojelua:

1. Ota julkisesti kantaa Saamenmaan metsien suojelun puolesta lehtien yleisönosastokirjoituksissa tai sosiaalisessa mediassa.
2. Ota yhteyttä poliittisiin päättäjiin ja vetoa Saamenmaan metsien suojelun puolesta.
3. Lahjoita rahaa luonnonsuojeluun esim. Luonnonperintösäätiöön tai osta yksityismetsää ja perusta siitä yksityinen suojelualue ilman mökkejä.

Mielenosoitus maa- ja metsätalousministeriön käytävällä Saamenmaan luonnonmetsien hakkuita vastaan, joita Metsähallitus suoritti vuonna 2005.

Kuva: Patrik Rastenberger / Greenpeace.

NÄIN VIESTIT METSIEN SUOJELUSTA MEDIALLE

MARI VAARA

METSIIEN SUOJELU

Metsäliike aloitti metsävahtitoiminnan

Metsähallitus ehdottaa ratkaisuksi kestäviä hakkuita

Metsävahti Veera Hovila vahtii Hausjärven luonnonmetsää hakkuiden varalta. Hän kertoi metsävahtitoiminnasta [Ylen uutisissa](#) ja [nettijutussa](#) kesäkuussa 2022.

Suurin osa suomalaista seuraa tiiviisti uutismediaa ja luottaa siihen enemmän kuin muihin esimerkiksi verkosta löytyviin tietolähteisiin. Median kautta voi siis tavoittaa erilaisia yleisöjä, kuten eri tason päättäjiä, tietyn alueen asukkaita tai suuren yleisön, ja mediajulkisuuden avulla voi myös luoda painetta päättäjien ja yritysten suuntaan.

Metsäasioissa yleisesti käytetyt juttutyypit ovat esimerkiksi uutisjuttuja, reportaaseja, ilmiöjuttuja tai henkilöhaastatteluja. Siinä missä hakkuiden keskeyttämisestä saa hyvän uutisjutun, luonnonmetsän kartoitusreissusta voi saada reportaasin tai ilmiöjutun. Itse metsäliikkeestä voi saada ilmiöjutun tai vaikka henkilöjuttuja. Juttutyypin pohdinta etukäteen voi auttaa löytämään sopivan toimittajan ja median, johon ottaa yhteyttä.

Tässä on muutamia vinkkejä metsien suojelusta ja metsäaktivismista viestimiseen median suuntaan.

NELJÄ ASKELTA MEDIAViestintään:

1. KERÄÄ TIETOA AIHEESTASI

- » Mieti etukäteen, mitä tietoja toimittaja voisi ehkä kaivata ehdottamastasi aiheesta: taustatietoa paikasta (jos kyseessä on joku tietty metsä: kuinka suuri se on, miksi se on arvokas, mitä lajeja sieltä on löytynyt, kuka voisi päättää sen suojelusta), taustatietoa aiheesta (mikä on metsien suojelutilanne yleensä, miksi luontokato etenee, miten suojelu auttaa luontokadon torjumisessa), ketkä voisivat olla sopivia haastateltavia (aktivistit, mahdollisesti asiantuntijat) ja haastateltavien yhteystiedot.
- » Mieti omaa suhdettasi aiheeseesi: miksi juuri sinä olet kiinnostunut aiheesta, miksi se on sinulle tärkeä ja mitä voit kertoa itsestäsi aiheeseen liittyen.
- » Kaikkia vastauksia tai juttutyyppejä ei tarvitse miettiä etukäteen: toimittaja ei oleta aktivistin olevan ammattitiedottaja, ja toimittaja saattaa jopa olla avoimempi jutun aiheelle, jos kertojana on yleisön edustaja eikä tiedottaja.

2. ETSI SOPIVA TOIMITTAJA TAI MEDIA

- » Kuka toimittaja tai mikä media on kirjoittanut aiheesta aiemmin? Etsi tietoa googlaamalla tai medioiden nettisivuilta hakemalla.
- » Mitkä paikallismediat vaikuttavat alueella? Onko alueella sopivia radiokanavia tai Ylen paikallistoimitus?
- » Voisiko aiheesta saada laajemman näkökulman jutun? Miten aihetta on käsitelty aiemmin suurissa sanomalehdissä, iltapäivälehdissä, aikakauslehdissä, tv-uutisissa ja ajankohtaisohjelmissa? Miten aihetta ei ole käsitelty: minkä uuden näkökulman voisit tarjota?
- » Aihetta voi nostaa esiin eri näkökulmista sekä paikallismediaan että valtakunnalliseen mediaan.

3. MUOTOILE VIESTI MEDIALLE SOPIVAKSI

- » Toimittaja pohtii juttuideaa arvioidessaan, onko aihe median kohdeyleisölle kiinnostava ja sopiva. Arvioi myös itse aiheen merkittävyyttä ja yllättävyyttä suuren yleisön tai paikallismedian yleisön silmin: miksi ja mistä näkökulmasta aihe olisi heille kiinnostava? Nosta tämä esiin viestissä toimittajalle.
- » Uutismedian toimintaa ohjaavat uutiskriteerit: merkittävyys, yllättävyys, paikallisuus, ajankohtaisuus ja voimakkuus. Pohdi aihetta näistä näkökulmista:
 - » Ajankohtaisuus:
 - » Miksi aihe on tärkeä juuri nyt?
 - » Mihin ajankohtaisiin aiheisiin juttu liittyy?
 - » Paikallisuus:
 - » Miksi aihe on tärkeä juuri täällä (Suomessa/Helsingissä/Rovaniemellä tms.)?
 - » Mittakaava:
 - » Miten tämä liittyy laajemmin kansainvälisiin ilmiöihin?
 - » Mikä on Suomen asema tässä aiheessa suhteessa muihin maihin?
 - » Mitä tämä yksityiskohta kertoo laajemmin yhteiskunnasta?
- » Anna konkreettisia esimerkkejä tai yksityiskohtia! Esimerkiksi lukuja: kuinka suuri alue on kyseessä (ja mihin yleisesti tunnettuun alueeseen se vertautuu), mitä ja kuinka paljon uhanalaisia lajeja alueelta on löytynyt.

4. OTA TOIMITTAJAAN SUORAAN YHTEYTTÄ

- » Hyvä tapa on soittaa toimittajalle suoraan tai soittaa viestin perään, jos et saa vastausta.
- » Voit myös soittaa valitsemasi median tuottajalle ja kysyä, kuka toimittaja voisi olla aiheesta kiinnostunut.
- » Mukavan toimittajan kanssa kannattaa alkaa rakentamaan luottavaista suhdetta ja päivittää tilannetta ja vinkata juttuja jatkossakin.
- » Luotettavalle toimittajalle voi vinkata hakkuiden pysäyttämisestä mahdollisesti jopa etukäteen.

Metsäaktivisteja kuvattiin dokumenttielokuvaan tammikuussa 2023 Lapinjärven Latokartanon metsässä. Metsähallitus on suunnitellut arvokkaaseen lintumetsään hakkuita, jotka aktivistit haluavat estää. **Kuva: Mauri Leivo.**

MUISTILISTA MEDIATYÖHÖN:

- » Kuka on mediavastaava?
- » Kirjoitetaanko aiheesta tiedote?
- » Onko käytettävissä valokuvaajaa?
- » Jos otatte oman kuva paikan päältä, muistakaa uutiskuvamaisuus, ei ainoastaan poseeraamista.
- » Tietääkö kuvaaja minkälaista kuvaa haetaan? Ehtiikö kuvan jakaa pian medialle tai mediavastaavalle?
- » Kuinka jakaa kuvat medialle?
- » Myös videokuva voi kelvata verkkomedialle, ja joskus graafit, kuten kartat, auttavat toimittajia ainakin taustatietona. Joskus äänitiedostokin saattaisi hyödyttää, jos olisi saanut nauhalle vaikka jonkin harvinaisen linnun ääntelyä.

VINKKEJÄ HAASTATTELU- TILANTEeseen:

- » Kerro tilanteesta omasta näkökulmastasi ja kerro itsestäsi: Miksi olet lähtenyt toimintaan mukaan? Mikä sinua motivoi metsäaktivismissä? Miksi haluat suojella metsiä?
- » Pysy faktoissa: Jos et tiedä vastausta kysymykseen, kerro se. Voit myös sanoa, ettet tiedä mutta selvität sen ja palaat asiaan.
- » Ole ystävällinen: toimittaja on yleensä haastateltavan puolella ja toivoo, että haastateltavalla on mukava olo.
- » Voit myös kertoa omatoimisesti, mikä aiheessa on tärkeää ja mitkä kysymykset ovat olennaisia metsiensuojeluun liittyen. Kaikki toimittajat eivät ole aiheen asiantuntijoita.

KAINUU

Minka Virtanen on vartioinut Karttimonjoen hakkuualueella kaksi viikkoa. "Elokapinan julkisuuskuva on vääristynyt."

Julkaisu 11.11.2021 klo 20:21

Hakkuiden vastustamisessa luonnonsuojelija sanoo edustavansa ensisijaisesti itseään.

Helsinkiläinen Minka Virtanen on vartioinut paljon aikaa Karttimonjoen hakkuualueella. Kuva: Juhani Eskola

Juhani Eskola
KAINUUN SANOMAT

Karttimonjoen luonnonmetsien hakkuiden pysäyttämistä uutisoitiin laajasti. Aluetta vahtimaan jäänyt aktivisti Minka Virtanen kertoi tilanteesta Kainuun Sanomille myös omasta näkökulmastaan.

**Jutun kirjoittaja ja kuvaaja toimittaja
Juhani Eskola / Kainuun Sanomat.**

MINKÄLAINEN ON HYVÄ TIEDOTE?

1. **Oikea kohderyhmä**
 - » Lähetetty niille toimittajille jotka seuraavat aihetta.
2. **Otsikko houkuttelee lukemaan**
 - » Vastaa uutiskriteerejä (ajankoh-
taisuus, paikallisuus, mittakaa-
va).
 - » Voi sisältää esim. jännän yksityis-
kohdan, kiinnostavan luvun tai
laajemman näkökulman aihee-
seen.
3. **Sisällössä uusi tieto tai näkökul-
ma keskusteluun**
 - » Vastaa kysymyksiin: Miksi tämä
on tärkeää? Miksi tämä on tär-
keää JUURI NYT? Miksi tämä
on tärkeää Suomessa/Helsingis-
sä/Rovaniemellä?
 - » Myös sisällössä: jännät yksityis-
kohdat, kiinnostavat luvut tai
vertaukset, laajempi näkökulma.
 - » Auttaa, jos jutun aihe on jo
valmiiksi ajankohtainen ja uuti-
soinnin aiheena, mutta itse voi
tuoda jotakin uutta aiheeseen.

4. **Yksi tai kaksi tärkeintä näkökulmaa**

- » Hyvä tiedote toimii uutisena sellaisenaan: nosta kärkeen yksi näkökulma, jota tiedotteessa syvennetään.
- » Tiedotteen voi kirjoittaa suoraan uutismuotoon: “Greenpeace on kampanjoinut alueen puolesta jo 20 vuoden ajan”, ei “me olemme kampanjoineet...”

5. **Hyvä ajoitus**

- » Yleisesti ottaen hyvä aika lähestyä mediaa on sellainen aika, kun toimituksissa on väkeä töissä mutta pulaa uutisaiheista, esimerkiksi kesäisin.
- » Yleensä maanantai on hyvä päivä ja torstai huono, koska silloin on ruuhkaa.
- » Usein aamulla kuuden ja kahdeksan välillä on hyvä laittaa tiedote, jotta aihe ehtii mukaan päivän uutissuunnitteluun. Tasatunteja kannattaa välttää, koska silloin toimituksiin tulee paljon ennalta ajastettuja tiedotteita.

- » Esimerkiksi vuorokauden embargo antaa toimituksille aikaa valmistautua jutuntekoon, jos se vaatii muutakin kuin tiedotteen kopiointia.

6. **Perusjutut kunnossa**

- » Tarkista, että yhteystiedot ovat oikein ja varmista, että yhteishenkilö on tavoitettavissa tiedotteen lähdettyä.
- » Jos saatavilla on hyviä kuvia, videoita tai graafeja, laita ne mukaan linkin taakse siten, että toimittaja saa ne helposti ladata.
- » Tiedotteen hyvä pituus on yleensä noin sivu / 3000 merkkiä välilyönteineen

+ **Voit myös soittaa perään tiedotteen lähettämisen jälkeen!**

NÄIN SUOJELET METSÄN SOMEN AVULLA

ANTON VERHO

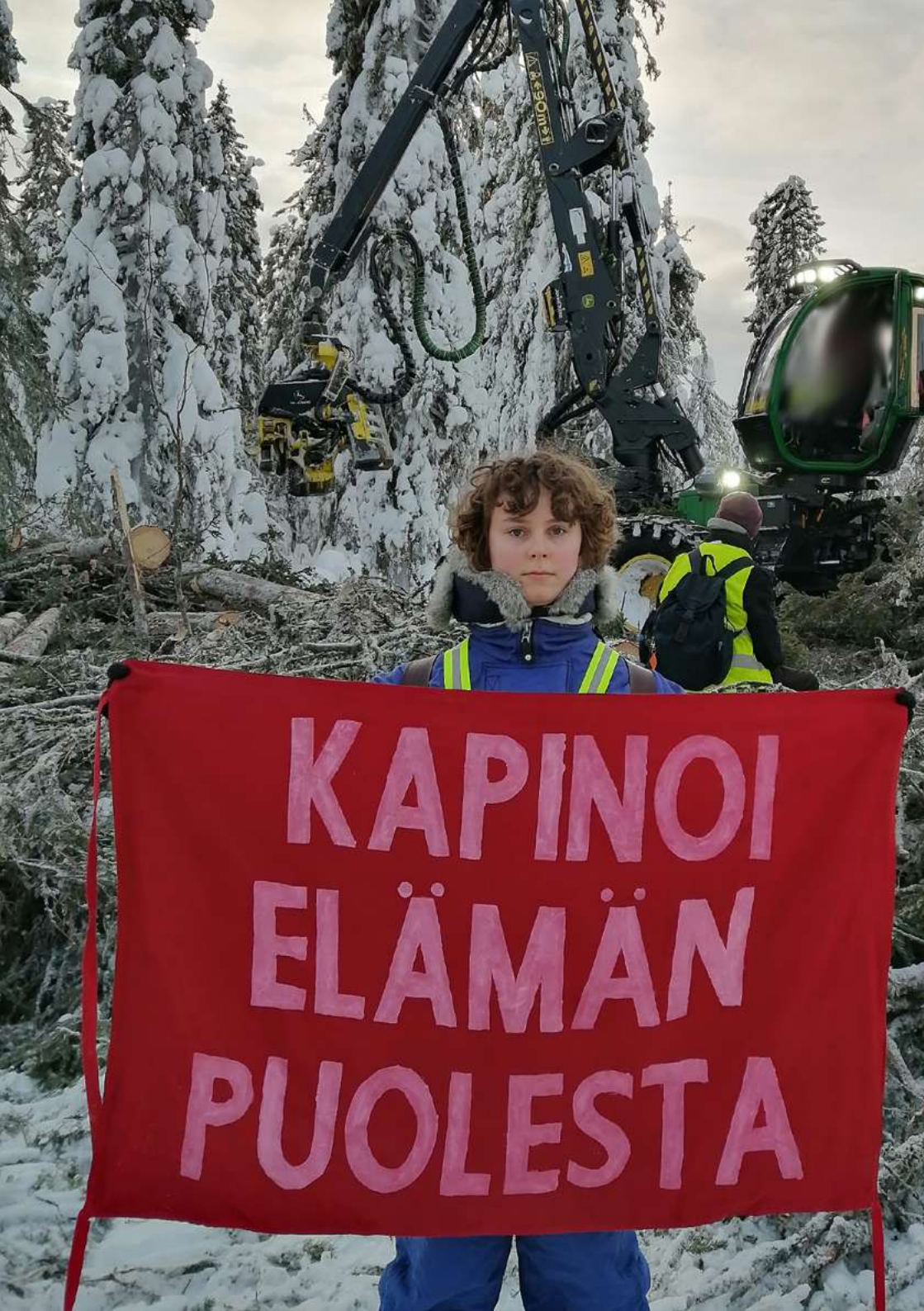
Viimeistään #metoo ja #blacklivesmatter ovat osoittaneet sosiaalisen median voiman yhteiskunnallisen muutoksen luomisessa. Suomen metsien suojelussa someaktivismilla on mm. keskeytetty ja peruttu hakkuita, perustettu luonnon-suojelualueita ja paljastettu selluteollisuuden viherpesua.

Voit hyödyntää somea myös oman, itsellesi tärkeän metsän tunnetuksi tekemiseen. Kun metsä on entuudestaan tuttu, on väkeä hakkuiden uhatessa helpompi joukkoistaa sen suojeluun. Tässä muutamia parhaita käytäntöjä some-aktivistille:

- » Käytä yhteistä aihetunnistetta. Aihetunnisteet, kuten #metsäliike ja #luontokato linkittävät yksittäisiä julkaisuja ja luovat niistä liikkeen.
- » Käsittele julkaisussa yhtä asiaa kerrallaan. Lähesty aiheitasi yhdestä selkeästä näkökulmasta.
- » Luontokato on pysäytettävä. Päästöt on puolitettava vuoteen 2030 mennessä. Viestintä on toistoa.
- » Puhu tunteesta, ilosta ja surusta. Henkilökohtaisuus toimii.
- » Selfiet toimivat. Olet kiinnostava. Todista tilannetta, seiso keskellä kuvaa ja katso kameraan.
- » Tuota sellaista kuvaa ja tekstiä, jota itse jakaisit ystävillesi. Jos julkaisusi maistuu tylsältä, kärjistä.
- » Jos jokin toimii, on se pöllittävä välittömästi. Kiitä heitä, joilta opit ja lainaat.
- » Kysy seuraajiltasi mielipiteitä ja ideoita. Pyydä apua, kommentteja ja jakoja matalalla kynnyksellä. Ihmiset auttavat mielellään.
- » Blokkaa trollit. Et ole heille mitään velkaa.

- » Jaa muiden julkaisuja. Jaa parhaat kiteytykset. Luo kontrasteja ja rinnastuksia yhdistämällä ihmisten sanomisia kuvaan.
- » Kokeile viestiä meemeillä. Meemisi voi olla hauska, pölhö, outo, kuiva tai nörtti. Tyyliä tärkeämpää on kokeilla. Meemit ja huumori ovat tehokkaimmat vaikuttamisen keinot somessa.
- » Paljasta #viherpesu. Ilmastokriisiä kärjistävät yritykset esittävät ratkaisevansa syventämäänsä ongelmaa. Tämä on pelkkää markkinointiviestintää. Kommentoi, aseta naurunalaiseksi, vaadi vastauksia.
- » Tägää vastuulliset. Suomessa ilmastokriisin pysäyttämisestä vastaa pääministeri ja metsien hakkuista maa- ja metsätalousministeri. Tägää heidät ja kommentoi heidän julkaisujaan. Olemme olleet aivan liian kohteliaita kestävyyskriisin syventämisestä vastuullisille ihmisille.
- » Älä väsyä itseäsi. Olet osa verkostoa, ja voimamme on väessä. Voit milloin vain ottaa tauon kuukaudeksi tai vuodeksi.
- » Kun aloitat, olet johtaja. Ihmiset kuuntelevat sinua ja ihailevat rohkeuttasi. Aktivistin tehtävänä on tehdä muista ihmisistä aktivisteja.

KAPINOI
ELÄMÄN
PUOLESTA

3 / SUORA TOIMINTA METSISSÄ

Tästä luvusta löydät tietoa hakkuiden pysäyttamisestä, metsäaktivistin oikeuksista sekä hakkuiden pysäyttamisestä aiheutuvista mahdollisista seuraamuksista.

Metsäkapinan aktivisti Hyrynsalmen Mörkölän vanhan metsän hakkuilla tammikuussa 2022.

Kuva: Otso Piitulainen.

HAKKUIDEN PYSÄYTTÄMINEN

**MARI VAARA,
JALMARI SUUTARI JA
ANSKU HOLSTILA**

Hakkuut on pysäytetty tilanteessa, jossa muut keinot – kuten yhteydenotto metsänomistajaan ja neuvottelut – eivät ole toimineet. Hakkuiden pysäyttäminen onkin viimeinen keino pyrkiä estämään metsän ekosysteemin tuho.

Käytännössä hakkuiden pysäyttäminen tarkoittaa yleensä hakkuukoneen eli moton turvaetäisyyden sisäpuolelle menemistä, jolloin motokuski joutuu pysäyttämään hakkuutyöt. Metsätyömaalla näkyy usein myös puunkorjuukoneita, jotka keräävät hakatut puut tienvarteen kasoihin. Puunkorjuukoneita ei ole yleensä pysäytetty.

TAPAHTUMIEN TYYPILLINEN KULKU:

1. Hakkuiden pysäyttäjät lähestyvät hakkuukonetta eli motoa. He lähestyvät motoa suoraan edestäpäin, jotta kuljettaja havaitsee heidät mahdollisimman helposti. Heillä on päällään huomioliivit, ja pimeällä mukanaan kirkkaat valot.
2. Kuljettaja pysäyttää moton nähdessään ihmisiä moton turvaetäisyyden (yleensä 70 tai 90 metriä) sisäpuolella.
3. Kaksi hakkuiden pysäyttäjää menee juttelemaan moton kuljettajalle rauhallisesti. He pyrkivät saamaan aikaan asiallisen keskusteluyhteyden siten, ettei tilanne ole uhkaava. He voivat antaa kuljettajalle lisätietoa siitä, miksi kyseinen metsäkohde pitäisi säästää ja miksi he ovat paikalla. He voivat ehdottaa, että kuljettaja soittaa työnantajalleen, valtion maiden tapauksessa Metsähallitukselle.
4. Odottelua. Moton kuljettaja saattaa lähteä pois työ-

- maalta. Hakkuiden pysäyttäjät ovat paikan päällä.
5. Erätarkastaja tai poliisi saattaa tulla paikalle. Joku hakkuiden pysäyttäjistä menee juttelemaan ja kertoo, että on paikalla osoittamassa mieltä luonnonmetsän hakkuista vastaan ja antaa lisätietoa mielenosoituksesta ja metsäkohteesta. Pyydettyäessä hakkuiden pysäyttäjät antavat poliisille tai erätarkastajalle henkilöllisyystodistuksen ja halutessaan kertovat kotiosoitteensa ja puhelinnumeronsa.
6. Hakkuukone saatetaan viedä pois paikalta, ainakin toistaiseksi. Vaihtoehtoisesti aktivisteja saatetaan ottaa kiinni. (Tämä on ollut harvinaisempaa valtion metsissä.)
7. Kiistametsän omistaja (esim. valtion metsiä hallinnoiva Metsähallitus tai jokin metsäyhtiö, kuten UPM tai Metsä Group) saattaa kommentoida tilannetta ja kertoa, mitä hakkuusuunnitelmille tehdään.
8. Tarvittaessa hakkuiden pysäyttäjät jäävät paikan päälle vartioimaan aluetta ja leiriytyvät metsään tai lähistölle. Vartioinnissa otetaan huomioon moton kuljettajien työvuorot, jotka ovat tyypillisesti klo 6–14, 14–22 ja 22–06. Yövuoro on harvinaisempi, mutta erityisesti kiistakohteilla hyvin mahdollinen.

Aina asiat eivät etene näin. Voi myös käydä niin, että moton kuljettaja jatkaa hakkuista pysäyttäjistä huolimatta, mistä voi seurata mahdollisia vaaratilanteita. Vaaratilanteiden ennakoinnista ja niihin reagoimisesta lisää seuraavaksi.

Motoon lukittautuminen ei usein ole tarpeen hakkuita pysäyttäessä. Kuvassa Greenpeacen aktivisti pysäyttämässä hakkuita Vuokkiniemen aarniometsässä vuonna 1996. Kuva: Greenpeace.

MITÄ ON KANSALAISS- TOTTELEMATTOMUUS JA TOIMIIKO SE?

Hakkuiden pysäyttäminen on esimerkki kansalaistottelemattomuudesta metsätoiminnassa. Kansalaistottelemattomuudella tarkoitetaan lakien, asetusten, käytäntöjen tai normien tietoisista rikkomista suuremman tavoitteen edistämiseksi.

Lain pitäisi heijastaa jaettua käsitystä siitä, mikä on oikein tai väärin. Joskus laki laahaa esimerkiksi tieteellisten tosiasioiden ja niistä johdettujen arvojen perässä – näin on käynyt erityisesti ilmastokatastrofin pysäyttämisessä sekä luontokadon torjumisessa.

Kansalaistottelemattomuus on keino, johon tartutaan silloin, kun muut toimet eivät riitä. Sillä tavoitellaan aina yhteistä hyvää eikä omaa henkilökohtaista etua. Väkivallattomuus, omilla kasvoilla ja nimellä toimiminen ja laillisten seurausten kantaminen ovat kansalaistottelemattomuuden keskeisiä periaatteita.

Kansalaistottelemattomuudella on pitkät perinteet Suomessa ja se on ollut osa esimerkiksi Suomen itsenäistymisprosessia. Historia onkin täynnä esimerkkejä saavutetuista ihmisoikeuksista, yhteiskunnallisista vapauksista ja luonnonsuojeluvetoista, jotka ovat suoraa seurausta kansalaistottelemattomuudesta.

Greenpeacen aktivistit ripustivat Lapinjärven lintumetsiin puoli kilometriä köyttä Metsähallituksen hakkuiden ennaltaehkäisemiseksi tammikuussa 2023.

Kuva: Ron Forsman / Greenpeace.

TURVAETÄISYYS HAKKUUTYÖMAALLA:

- » Turvaetäisyys tarkoittaa välimatkaa, jota kauempana on turvallis- ta oleskella metsäkoneen ollessa käynnissä.
- » Hakkuukoneen tai puunkorjuu- koneen kuljettajalla on velvolli- suus pysähtyä, jos joku on turvae- täisyyden sisällä.
- » Turvaetäisyyden pituus riippuu metsäkoneesta.
- » Hakkuukoneella eli motolla turvaetäisyys on 70 tai 90 metriä, joskus 50 metriä, puunkorjuuko- neella 20 metriä.
- » Jos metsäkoneen kuljettaja ei lopeta töitä, vaikka aktivisti on turvaetäisyyden sisällä, voi akti- visti soittaa kyseisen metsäyhtiön toimitusjohtajalle (tai paikalliselle Metsähallituksen päällikölle mi- käli kyseessä ovat valtion maat).

MAHDOLLISET VAARATILANTEET JA NIIDEN ENNAKOINTI

MAHDOLLISIA VAARATILANTEITA:

- » Moton kuljettaja ei piittaa turvaetäisyydestä.
- » Moton kuljettaja jatkaa hakkuita kauempana leimikolla.
- » Kuljettajat suuttuvat ja ovat uhkaavia, jopa aggressiivisia.
- » Moton moottorisahasta voi irrota kappaleita, jotka lentävät lujaa ja jotka voivat aiheuttaa vamman pitkältikin etäisyydeltä.

VAARATILANTEIDEN ENNAKOINNIN JA REAGOINNIN KESKEISIÄ KEINOJA OVAT

- » turvallisen etäisyyden pitäminen kaadettaviin, jopa yli 30-metrisiin puihin
- » kaadettavaan puuhun tai laitteistoonsa keskittyneen kuljettajan huomion kiinnittäminen (huomio-liivit, voimakkaat valot yöllä ja värisavut päivällä)
- » valmius rauhoittaa kuljettajia
- » valmius vetäytyä paikalta
- » valmius soittaa hätänumeroon tai käyttää hätäpu-sovellusta
- » tieto paikan mahdollisimman tarkasta sijainnista
- » soittaminen työnjohdolle, jos hakkuut jatkuvat aktivistien ollessa paikalla
- » hakkuiden pysäytyksen videokuvaaminen
- » jatkuva valmius kuvaamiseen kuvin tai videoin
- » kuljettajien kovin läheltä kuvaamisen välttäminen

Metsäaktivisteja Metsähallituksen luonnonmetsähakkuilla Parkanossa vuonna 2021. Huomioliivit on hyvä pitää päällä hakkuu-uhan alla olevissa metsissä. **Kuva: Greenpeace.**

TÄRKEITÄ ROOLEJA METSÄ- MIELENOSOITUKSESSA:

- » suunnistaja, joka osaa oikeaan kohteeseen
- » auton kuljettaja tai kuljettajat
- » hakkuun pysäyttäjät, joista osa kontakteja moton kuljettajiin ja osa ehkä kiinniotettavia
- » kuvaajat: valokuvat, video, live-video
- » mediyhteyshenkilö: yhteys lehdistöön tai mediatiimiin
- » hyvinvointihenkilö/putkatuki
- » hätäavun kutsuja

MOTON KULJETTAJAN KOHTAAMINEN: MITEN TOIMIA?

Toisinaan motokuski on reagoinut hakkuiden pysäyttämiseen aggressiivisesti. Tässä muutamia ohjeita moton kuljettajan kanssa toimimiseen.

- » Hakkuiden pysähtymisen jälkeen moton kuljettajan kanssa voi mennä juttelemaan. Tilanteen voi selittää ja kertoa, miksi paikalla on ihmisiä. Kuljettajalle voi antaa lisätietoa siitä, miksi kyseinen metsä tulisi säästää (esimerkiksi tiedotteen). Moton kuljettajan kanssa voi mennä juttelemaan esimerkiksi kahden aktivistin voimin, ei koko porukalla. Tämä voi tuntua vähemmän uhkaavalta.
- » Tilanteessa kannattaa yrittää pysyä rauhallisena ja ystävällisenä ja kuunnella empaattisesti.
- » Kuljettajalle voi kertoa ymmärtävänsä, että häntä tympäisee. Kuljettajalle voi kertoa, ettei mielenosoituksessa ole mitään henkilökohtaista, vaan vika on metsäyhtiön/Metsähallituksen toiminnassa. Tilannetta voi pahoitella ja todeta, että “emme voi nyt poistua”.
- » Moton kuljettajalle voi sanoa, että hän voi soittaa poliisin paikalle. Häntä voi myös ohjeistaa soittamaan hakkuut tilanneeseen metsäyhtiöön tai Metsähallitukselle.

HAKKUIDEN PYSÄYTÄJÄT NOUDATTAVAT USEIN NÄITÄ VINKKEJÄ:

- » avoin kehonkieli: rento käsien asento, ystävällinen katse, rauhallinen äänensävy, empaattinen ilme
- » empaattisuus, ystävällisyys ja rauhallisuus puheessa ja toiminnassa
- » rauhallinen hengitys: auttaa rauhoittamaan kehoa ja laskemaan stressitasoa
- » sen muistaminen ja kertominen, mikä on mielenosoituksen tarkoitus: arvokkaan metsäkohteen suojeleminen, ei yksittäisen työntekijän työn estäminen

KOLMEN VAIHEEN ESIMERKKI:

- » **Ensin:** tunteiden purkamisen salliminen toiselle rauhassa
- » **Sitten:** toisen tunteiden huomioiminen ja hänen tilanteeseensa eläytyminen
- » **Vasta lopuksi:** oman toiminnan syiden selittäminen

Vuoden 2017 syyskuussa Metsähallitus oli aikeissa hakata Oulujärven Kaarresalon ja Kuostonsaaren metsät. Saaret kuuluivat sekä valtion retkeilyalueeseen että Natura-alueeseen, ja Metsähallitus oli jopa itse suojellut toisen saarista 2000-luvun alussa. Greenpeacen aktivistit leiriytyivät saariin, ja alkoi vastustaa hakkuita aktiivisesti. Metsähallitus laitto hakkuusuunnitelmat jäihin. Kuva: Risto Sauso / Greenpeace.

METSÄAKTIVISTIN OIKEUDET JA MAHDOLLISET LAILLISET SEURAAMUKSET

**MARI VAARA,
JALMARI SUUTARI JA
ANSKU HOLSTILA**

Jokaisella on oikeus käydä metsässä tekemättä sen enempää selkoa menemisistään kenellekään. Jokamiehenoikeudet takaavat kaikille oikeuden liikkua, oleskella ja yöpyä metsissä sekä marjastaa ja sienestää.

Jokaisella on Suomessa myös oikeus osallistua mielenosoitukseen ja järjestää niitä. Sananvapauden ja demokratian kannalta on keskeistä, ettei mielenosoitusta varten tarvitse pyytää lupaa. Mielenosoitus ei Suomessa koskaan voi olla laiton tai luvaton: edes silloin, kun siitä ei ole ilmoitettu poliisille etukäteen.

Hakkuutyömaalla oleskelu on kuitenkin lain mukaan kiellettyä. Laki metsähakkuun estämisestä (lempinimeltään "Lex Greenpeace") tuli voimaan metsäkiistojen seurauksena vuonna 2009, jotta poliisi voisi nopeammin määrätä sakkoja hakkuiden pysäyttämisestä ilman pitkiä oikeustapauksia. Lain myötä hakkuutyömaalle menemisestä voi saada päiväsakkoja. Hakkuiden pysäyttämiseen liittyy myös muita mahdollisia seuraamuksia, jotka olemme listanneet alle.

Seuraamukset hakkuiden pysäyttämisestä ovat pääsääntöisesti päiväsakkoja, jotka poliisi kirjoittaa kiinnioton ja kuulustelun jälkeen. Jos taas esimerkiksi metsäkoneyrittäjä esittää hakkuiden pysäyttämisestä korvausvaatimuksia, poliisi aloittaa esitutkinnan ja lähettää sen jälkeen tutkinta-aineiston syyttäjälle, joka puolestaan päättää, nostetaanko asiasta syyte. Jos syyte nostetaan, asia etenee käräjäoikeuteen. Oikeudessa prosessi voi kestää parikin vuotta. Hakkuiden pysäyttäminen kuitenkin harvemmin päättyy käräjäoikeuteen, koska poliisilla on mahdollisuus määrätä sakot suoraan paikan päällä.

MAHDOLLISIA SEURAAMUKSIA HAKKUIDEN PYSÄYTTÄMISESTÄ:

- » **Päiväsakot hakkuutyömaalla oleskelusta:**
Hakkuutyömaalla ei saa lain mukaan oleskella. Hakkuutyömaan alkaminen on yleensä merkitty kyltillä. Sakkoja voi saada, vaikka poistuisi paikalta poliisin saavuttua.
- » **Päiväsakot niskoittelusta:** Jos poliisin poistumiskäskyä (esimerkiksi hakkuutyömaalta) ei tottele, voi saada sakkoja niskoittelusta. Niskoittelusta voi saada sakkoja myös silloin, jos poliisille ei esimerkiksi pyydetäessä anna omaa henkilöllisyystodistusta. Niskoittelun tunnusmerkistö on laaja ja se täyttyy, jos henkilö jättää noudattamatta poliisin käskyä, kieltoa, merkkiä tai määräystä tai vaikeuttaa poliisin toimintaa vääriä tietoja antamalla.
- » **Haitanteko virkamiehelle:** Haitanteosta virkamiehelle voi saada sakkoja, jos poliisi joutuu esimerkiksi kantamaan poistumiskäskyä noudattamattoman, rentona makaavan passiivista vastarintaa harjoittavan ihmisen pois paikalta. Sakkoja voi myös saada, jos kiinniottoa vastustaa aktiivisesti. Aktiiviseksi vastustamiseksi lasketaan esimerkiksi se, jos aktiivisti itse omin voimin esimerkiksi tarrautuu kiinni motoon ja pyrkii siten välttämään kiinnioton. Aktiivinen vastustaminen ei koskaan kuulu metsäliikkeen aktivistien toimintatapoihin, sillä metsäliike on sitoutunut väkivallattomuuteen.
- » **Pakottaminen:** Rikoslain mukaan pakottaminen tarkoittaa sitä, että joku oikeudettomasti väkival-

lalla tai uhkauksella pakottaa toisen tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin. Vuosien saatossa ja viime vuosinakin hakkuiden pysähtymiseen johtanut rauhanomainen hakkuutyömaalla oleskelu on johtanut epäilyyn ja sakkoihin pakottamisesta. Myös moton päälle kiipeäminen tai siihen lukittautuminen on johtanut epäilyyn ja sakkoihin pakottamisesta. Pakottamissyte etenee käräjille ja johtaa todennäköisesti oikeudenkäyntikuluihin.

- » **Korvaukset taloudellisen vahingon aiheuttamisesta:** Metsäkoneyrittäjä tai metsäyhtiö voi vaatia korvauksia taloudellisesta vahingosta, joka yhtiölle on aiheutunut hakkuiden keskeyttämisen myötä. Korvauksia on toisinaan aiemmin jouduttu maksamaan esimerkiksi parin päivän metsäleiristä hakkuualueella. Julkiset tahot harvemmin pyytävät korvauksia, sillä ne välttelevät hienojen metsien hakkaamisesta seuraavaa huonoa julkisuutta.
- » **Kiinnioton kesto:** Kiinniotto saa kestää 24 tuntia. Sen jälkeen poliisi voi vielä pidättää aktivistin 48 tunniksi, eli yhteensä kiinniotettuna voi joutua olemaan 72 tuntia. Kiinnioton kesto on aina tapauskohtainen.
- » **Rikosrekisteri:** Jos aktivisti saa päiväsakkoja esimerkiksi niskoittelusta tai hakkuutyömaalla oleskelusta, siitä ei tule merkintää rikosrekisteriin. Rikosrekisteriin tulee merkintä silloin kun henkilö tuomitaan ehdolliseen tai ehdottomaan vankeusrangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen.

Ajantasalla oleva lainsäädäntö löytyy osoitteesta finlex.fi (ks. rikoslaki ja metsälaki).

OIKEUKSIEN LISÄKSI IHMISSILLÄ ON
MYÖS VELVOLLISUUKSIA.
PERUSTUSLAIN MUKAAN
VASTUU LUONNOSTA JA SEN
MONIMUOTOISUUDESTA
KUULUU KAIKILLE.

Metsäliikkeen aktivisteja vahtimassa hakkuu-uhan
alla olevia valtion luonnonmetsiä Suomussalmen
Karttimonjoella vuonna 2021.

Kuva: Mari Vaara / Greenpeace.

PÄIVÄSAKOT

- » Päiväsakot ovat tulosidonnaisia:
 - Yhden päiväsakon minimisumma on 6 euroa.
 - Huollettavat pienentävät summaa.
 - Tulojen valehtelu on rikos: kannattaa kuitenkin kertoa poliisille, jos esimerkiksi edellisenä vuonna on tehnyt töitä, mutta ei enää tänä vuonna, jolloin tämä voidaan huomioida päiväsakon summaa määriteltäessä.
- » Päiväsakkojen määrä vaihtelee tapauskohtaisesti:
 - Esimerkiksi niskoittelusta saa tyypillisesti 10–25 päiväsakkoa.
 - Metsänhakkuun estämisestä ja niskoittelusta saa yhteensä noin 30–50 päiväsakkoa.

- » Samastakin rikoksesta saatujen päiväsakkojen määrä vaihtelee sen mukaan, kuka sakot kirjoittaa.
- » Sakkojen lisäksi tulee maksettavaksi rikosuhrimaksu.
- » Lievissä rikoksissa maksu on 40 euroa ja vakavammissa 80 euroa.
- » Mikäli asia etenee oikeuteen, saattavat aktivistin maksettavaksi tulla myös oikeudenkäyntikulut, mikäli aktivisti häviää jutun oikeudessa.
- » Poliisin nettisivuilta löytyy sakkolaskuri:
www.poliisi.fi/sakkolaskuri

Harvinainen kuvakulma. Puuhun kiivennyt aktivisti kuvasi poliisit ja luonnonsuojelijat Heinosenahon metsissä Kainuussa 1987.

Kuva: Jan Kunnas.

MUISTILISTA POLIISIN KOHTAAMISEEN:

- » Jos poliisi saapuu paikalle, poliisia vastaan voi kävellä omatoimisesti. Poliisille voi antaa lisätietoa siitä, miksi paikalla ollaan (esimerkiksi tiedotteen). Poliisille voi kertoa, että paikalla ollaan osoittamassa mieltä. Tämä yleensä rauhoittaa tilannetta.
- » Taskussa ei kannata pitää puhelinnumerolistoja tai muita tietoja, joista voisi olla haittaa: esimerkiksi tietoja muista osallistujista tai suunnitelmia. Muukaan voi ottaa tietoa kyseisestä metsästä ja esimerkiksi tiedotteen.

- » Puhelimia voidaan aina potentiaalisesti kuunnella. Puhelimesta voi ajoissa poistaa sovellukset, joissa voi olla arkaluontoista tietoa esim. metsämielen-osoituksista. Puhelimen voi lisäksi lukita salasanalla.
- » Poliisilla on oikeus nähdä ja pyytää henkilöllisyyspaperit. Ne kannattaa pitää mukana. Pyydetessä voi kertoa osoitteen ja puhelinnumeron, koska se voi helpottaa asioiden käsittelyä myöhemmin.
- » Poliisit pyrkivät selvittämään, onko tapahtumalla johtajaa tai organisoijaa. Metsäaktivistit ovat mukana yksityishenkilöinä. Poliisille kannattaa puhua vain omasta puolesta. Missään vaiheessa ei pidä puhua suunnitelmista tai mukana olleista henkilöistä.
- » Kuulusteluissa voi vastata 'en kommentoi' kaikkeen. Yleensä kuulustelut ovat kuitenkin nopeammin ohi, jos kertoo jotain omasta osallistumisesta, esimerkiksi: "Olin Evolla osoittamassa mieltäni arvokkaan metsän hakkuita vastaan. En kommentoi mihinkään kysymyksiin mitään." Lausunnon voi suunnitella etukäteen. Muista osallistujista ei pidä puhua.
- » Vaikka poliisi muuta väittäisi, kiinniotetulla ei ole velvollisuutta kommentoida tai kertoa mitään omien henkilötietojen lisäksi. Ei ole myöskään velvollisuutta allekirjoittaa mitään, kuten mahdollista kuulustelupöytäkirjaa tai vapautuessa saatavaa lappua, jossa on kiinniotetun takavarikoitu omaisuus listattuna ja jossa hän kuittaa allekirjoituksella saaneensa kaiken takaisin.

Usein hakkuutyömaalle saapuu poliisin sijaan erätarkastaja. Erätarkastaja on Metsähallituksen lainvalvontaviranomainen, joka valvoo lakien ja lupien noudattamista valtion maa- ja vesialueilla. Erätarkastajalla on oikeus henkilötietojen saamiseen ja rajatuin ehdoin kuuden tunnin kiinniottoon ja sakottamiseen. Tarkastaja kantaa käsirautoja ja voimankäyttövälineitä ja saa tarvittaessa käyttää niitä. Erätarkastaja voi antaa poistumiskäskyn hakkuutyömaalta ja myös soittaa paikalle poliisin, mikäli käskyä ei totella.

Myös hakkuuyrittäjä saattaa kysellä henkilötietoja tai muita tietoja aktivisteilta. Yritysten edustajille ei tarvitse antaa mitään tietoja. Tilanteen rauhoittamiseksi on kuitenkin hyvä antaa yleistä tietoa mielenosoituksesta.

MISTÄ TIETÄÄ, MILLOIN METSÄ AIOTAAN HAKATA?

MARI VAARA

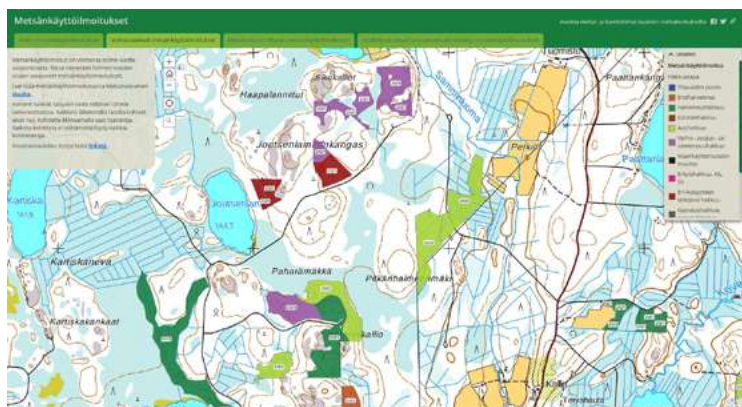

Hakattavaksi merkittyä luonnonmetsää valtion mailla Suomussalmella.
Kuva: Ari Aalto.

Metsänomistajan täytyy aina tehdä ilmoitus tulevista metsähakkuista vähintään kymmenen päivää ennen hakkuiden aloittamista, mutta tämän on myös mahdollista hakea poikkeuslupaa hakkuun nopeammaksi toteuttamiseksi. Hakkuuilmoitukset ovat vapaasti nähtävissä internetissä. Tässä ohjeet hakkuuilmoitusten seuraamiseen:

1. Näet hakkuuilmoitukset Metsäkeskuksen nettisivuilla osoitteessa www.metsakeskus.fi. Alavalikon “Avoin metsä- ja luontotieto” alta löydät kohdan “Tietoa metsien käytöstä”, ja sen alta valikon “Hakkuuajkomukset”. Hakkuuajkomukset-sivulta löydät linkin avoimeen karttanäkymään, josta näet metsänkäyttö-, eli hakkuuilmoitukset.
2. Nyt sinulla on edessäsi karttanäkymä metsänkäyttöilmoituksista. Valitse kartasta välilehti “Voimassa-olevat metsänkäyttöilmoitukset” niin näet hakkuuilmoitukset.

3. Voit liikuttaa karttaa hiirellä raahaamalla tai zoo-maamalla. Voit myös etsiä haluamasi metsän hake-malla kartasta metsää paikannimillä.
4. Hakkuuilmoitukset on merkitty karttaan erivärisik-si alueiksi, joihin on merkitty vuosi, jolloin ilmoitus on tehty. Ilmoitus on voimassa kolme vuotta, jonka aikana hakkuut saattavat alkaa milloin vain. Kartan oikeassa laidassa näet selitykset eri väreille: esimer-kiksi vaaleanvihreä tarkoittaa avohakkuuta. Ilmoi-tukset tulevat näkyviin vasta kun tarkennat karttaa tarpeeksi lähelle.
5. Hakkuuilmoituksia kannattaa seurata vähintään kerran viikossa, mikäli vahdit jonkin tietyn metsän tilannetta.
6. Mikäli vahtimassasi metsässä on voimassa oleva hakkuuilmoitus, täytyy tilannetta seurata käymällä toisinaan paikan päällä.

Kuvassa näkyy voimassaolevia hakkuusuunnitelmia kartalla.

ALKAVIEN HAKKUIDEN MERKIT METSÄSSÄ

Jos metsässä on voimassa oleva hakkuuilmoitus, hakkuiden alkamista voi ennakoida etsimällä metsästä merkkejä alkavista hakkuista: Näkyykö metsässä esimerkiksi värillisiä nauhoja, eli hakkuiden raja- tai muita merkkejä? Onko metsäteitä kunnostettu viime aikoina?

Metsäyhtiö UPM:n merkkinauha avohakattavaksi merkityssä metsässä. Metsästä löytyi uhanalaisia sammalia. **Kuva: Greenpeace.**

MITEN PYRKIÄ KESTÄVÄMPÄÄN AKTIVISMIIN?

MINKA VIRTANEN

Tutustumassa Karttimonjoen luonnonmetsiin vuonna 2021.

Kuva: Sanni Seppo.

PITKÄAIKAISEMPI AJATTELU

Aktivismi nähdään usein vain suorituskeskeisinä tekoina. Todellisuudessa aktivismi syntyy suhteessa toisiin ihmisiin, yhteisöihin ja ympäröivään maailmaan. Yhdessä oleminen ja yhteisöjen ylläpitäminen ovat ratkaisevassa asemassa aktivismin jatkumisen kannalta. Aktivismi jatkuu silloin kun ihmiset haluavat ja jaksavat tehdä sitä. Parhaassa tapauksessa toiminta laajenee, on kivaa tai jopa hauskaa!

1. **Vaali tekemisessä myös hauskuutta ja rentoutta**
 - » Tilanteet ovat usein akuutteja ja raskaita ja toiminta stressaavaa ja kiireellistä. Välillä on hyvä viettää myös rentoa ja ”ei niin vakavaa” aikaa. Syökää iltapalaa yhdessä tai pitäkää juhlat.
2. **Jaa tietoa ja vastuuta**
 - » Vastuun ja tiedon jakaminen on tärkeää, jotta ihmiset eivät kuormitu ja uudet aktivistit pääsevät mukaan.
3. **Muista, että olet osa pitkää historiallista jatkumoa**
 - » Aktivismin kaikenkokoisilla teoilla on merkitystä osana verkkomaista laajempaa liikettä ja aikajatkumoa, vaikka joskus tuntuisikin toivottomalta.

HOIVA JA TUNNETYÖSKENTELY

Luontokadon äärellä oleminen sekä asioiden vastustaminen ja aktiivinen vastarinta on emotionaalisesti kuormittavaa. Lisäksi katoamiseen ja menettämiseen liittyy surua, suuttumusta ja masennusta. Näiden tunteiden käsitteleminen ja purkaminen on aktivismin kestävyyyden kannalta tärkeää.

4. **Check-in ja check-out -kierrokset sekä jälkipuinti**

- » Jokaisen tapaamisen aluksi ja lopuksi kannattaa käydä läpi check-in ja check-out -kierrokset, joissa jokainen voi lyhyesti kertoa omasta olostaan ”missä mielentilassa tulen tähän kokoukseen” -henkisesti.
- » Aktioiden jälkeen kannattaa pitää syvempi jälkipuinti: käydä läpi mitä tapahtui ja jakaa mahdollisia yllättäviä/vaikeita/ilostuttavia tunteita joita tekemisen aikana heräsi.
- » HUOM! Jälkipuinti on hyvä pitää myös, jos on tehnyt jotain yksin.

5. **Rajat ja niiden kunnioittaminen**

- » Kunnioita ja kannusta toisten ilmaisemia rajoja. Rajat ovat muuttuvia, joten ne on hyvä tarkistaa säännöllisesti olettamisen sijaan. Muista oma vastuusi itsestäsi: kerro mihin voimavarasi riittävät ja ilmoita, jos tilanteesi muuttuu.

6. **Ota aikaa tunteille**

- » Jos olet ollut intensiivisessä keskustelussa, aktiossa tai esimerkiksi oma lähialueesi rakas metsä on kaadettu – ota aikaa sille, mitä se herättää. Miltä kehossasi tuntuu? Mitä tarvitset muilta tai itseltäsi?

VALLAN KÄYTTÄMINEN – MITEN SE LIITTYY LUONTOKATOON?

Luonnonvarojen, toisten ihmisten ja muiden lajien kestä-
mätön riistäminen ovat osa laajempaa kulttuurista ajattelua,
jossa osa ihmisistä asetetaan ylempiarvoiseen asemaan tai
ihmiskunta ylipäättään ylempään/erilliseen asemaan suh-
teessa ”muuhun” luontoon. Kestämättömät valtarakenteet
kuten rasismi, trans- ja homofobia, ableismi, misogynia, sek-
sismi ja ikäsyrjintä juontuvat samasta kulttuurista, eivätkä
sulkeudu aktivismin ulkopuolelle.

7. **Huomioi kuinka nämä valtarakenteet vaikuttavat
sinussa ja ympäristössäsi**
 - » Yllämainitut rakenteet näkyvät jokaisen elämässä
ja voivat tulla esiin aktioissa, ryhmätilanteissa,
virkavallan kanssa jne. Kaiken yllä olevan purka-
minen on yhtä lailla osa metsien riistoon liittyvien
valtarakenteiden purkamista.
8. **Puutu syrjivään käytökseen ja kielenkäyttöön –
myös itsesi kohdalla**
9. **Keskustelkaa yhteisistä toimintatavoista ryhmässä**
 - » Kuka tekee ja mitä, miten toimitte yhdessä ryh-
mänä? Pitäkää huolta, etteivät puheenvuorot ja
päättäntävalta keskity vain osalle ihmisistä.

Metsäliike Evolla 2022. Kuva: Pyry Kantonen.

4 / METSÄKES- KUSTELUA SUOMESSA

Metsistä puhutaan nyt paljon ja julkiseen keskusteluun osallistuvat ainakin tutkijat, luonnonsuojelijat, poliitikot, maanomistajat ja teollisuuden äänitorvet. Aktivistin on hyvä tietää, ketkä metsistä julkisuudessa puhuvat, ja mikä on heidän suhteensa metsiin.

MetsäGroupin “biotuote”- eli sellutehdas Äänekoskella on Euroopan suurin. Suomeen on kaavailtu viime vuosina useita sellutehdashankkeita, jotka toteutuessaan kasvattavat hakkuumääriä entisestään.

Kuva: Anton Verho / Greenpeace.

METSÄTOIMIJAT SUOMESSA

**MATTI LIIMATAINEN JA
JUHA AROMAA**

VALTION TOIMIJAT

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Vanhanaikaisen metsäpolitiikan linnake, joka hidastaa, jarruttaa ja vastustaa kaikkea metsien käytön ekologista parantamista, pehmentämistä, järkevöittämistä ja suojelua. Ei omaksu uutta tietoa eikä halua muuttua. Määrää käytännössä kaikki metsiin liittyvät poliittiset linjat ja toimet – ympäristöministeriö voi ehdotella mitä vain, mutta MMM määrää ja tekee mitä haluaa.

LUONNONVARAKESKUS (LUKE)

Tuottaa metsätietoa poliittisen päätöksenteon tueksi. Vahva metsätaloudellinen painotus niiltä ajoilta kun viraston nimi oli vielä Metsäntutkimuslaitos.

METSÄHALLITUS

Metsähallitus on valtion liikelaitos, jolla on keskeinen asema suomalaisessa metsätaloudessa, sillä se omistaa kolmanneksen kaikista Suomen metsistä ja neljänneksen talousmetsistä. Metsähallituksella on monta roolia, jotka ovat jopa keskenään vastakkaisia.

METSÄHALLITUKSEEN KUULUVAT:

- » Luontopalvelut (kansallispuistojen ja retkeilyalueiden hoito)
- » Eräpalvelut (metsästys ja kalastus valtion mailla)
- » Metsäpalvelut Kiinteistökehitys (kaavoitus, maanmyynti ja -osto, alueiden myynti ja vuokraus, tuulivoimahankkeet, kiviainesten ottopaikkojen vuokraus)
- » Sen lisäksi tytäryhtiöt:
- » Metsätalous Oy (valtion talousmetsien hoito ja hakkuut)
- » Siemen Forelia Oy (siementen tuotanto ja myynti)
- » MH-Kivi Oy (kiviaines)

Siinä missä Luontopalvelut pitää huolta jo suojeluun saaduista metsistä, tytäryhtiö Metsätalous Oy:n tavoitteena on saada tuloja hakkuista, joiden joukossa on myös hakkuita viimeisissä luonnonmetsissä. Tavoitteemme on saada välittömästi hakkuukielto valtion viimeisiin luonnonmetsiin ja valtioneuvoston periaatepäätös niiden suojelemisesta. Metsätalous Oy:n metsät ovat meidän yhteisiä metsiämme, ja meillä on velvollisuus vahtia, miten niitä käytetään.

Metsähallituksen hakkuita Orivedellä. Kuva: Greenpeace.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Tavoitteena pysäyttää luonnon monimuotoisuuden väheneminen Suomessa ja varmistaa lajien ja elinympäristöjen suotuisa suojelutaso. Julkinen rahoitus pientä. Ei juurikaan käytännön mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Rooli suojelualueiden määrän lisäämisessä pieni, koska ei saa rahaa käyttöönsä.

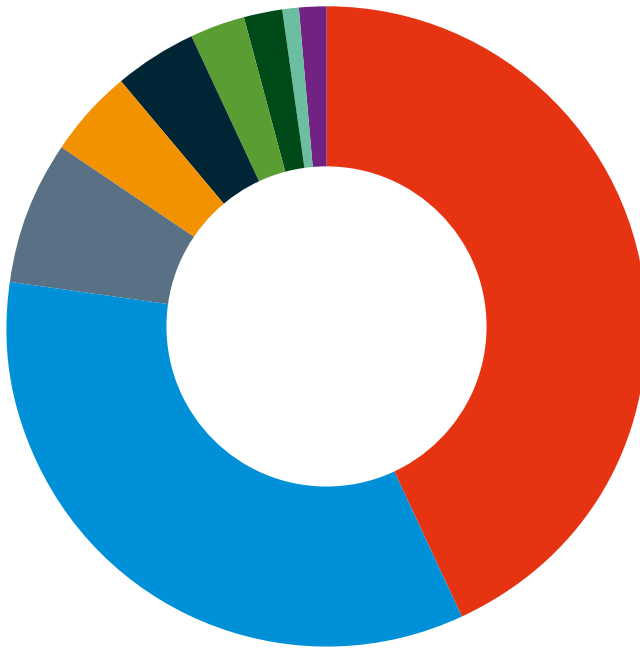
SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS (SYKE)

Tuottaa laadukasta luontotietoa poliittisen päätöksenteon pohjaksi. Vastaa mm. uhanalaisarvioista ja luontotyyppien uhanalaisarvioista. On viime vuosina oppinut tiedottamaan työstään ja tutkimustuloksista, mutta saisi tehdä sitä vielä nykyistä enemmän.

Valtion omistamaa luonnonmetsää Karttimonjoella. Nämä uhanalaisten lajien kotimetsät Metsähallitus olisi hakannut, ellei metsäliike olisi puuttunut asiaan. **Kuva: Sanni Seppo.**

METSÄNOMISTAJAT SUOMESSA

*lähde: Metsäkeskus

PUUN MATKA METSÄSTÄ TEOLLISUUTEEN

**METSÄN-
OMISTAJA:**
puun myynti

**METSÄKONE-
YRITTÄJÄ:**
metsän
hakkuut

**KULJETUS-
YRITTÄJÄ:**
hakattujen
puiden
kuljetus

**METSÄ-
TEOLLISUUS:**
puun osto ja
jalostus selluksi
ja sahatavaraksi

SUOMEN METSÄJÄTIT

Suomessa toimii kolme suurta metsäteollisuusyritystä, jotka tekevät kaikki vuosittain voittoa satoja miljoonia euroja.

METSÄ GROUP

Metsä Group on tärkeä Pohjois-Suomen metsien kannalta. Se on Metsähallituksen suurimpia puunostajia ja keskeinen ostaja pohjoisen yhteismetsistä. Yhtiö on investoinut viime aikoina paljon uusiin jättitehtaisiin Äänekoskella, Kemissä ja Raumalla. Yhtiö ei ole tunnettu edistysellisyydestä eikä suojelumyönteisyydestä.

UPM

Suomen kolmanneksi suurin metsänomistaja UPM väittää, että yhtiön liiketoiminta perustuu luonnon monimuotoisuuden parantamiseen. Yhtiö panostaa huomattavan paljon viestintään, monen mielestä viherpesuun. Yhtiön mailta on löydetty paljon suojelunarvoisia kohteita kaikkialla Suomessa. Monessa on hakkuusuunnitelmia. Kohteiden suojelu on ollut hyvin hidasta ja vaikeaa, mutta toisaalta yhtiö haluaa välttää ikävää julkisuutta ja ympäristöjärjestöjen esiinnostamien kohteiden hakkuut menevät usein jäihin – epämääräiseksi ajaksi. Yhtiöllä on omien metsien lisäksi pitkäaikaisessa hoidossa ja käytössä isojen sijoitusrahastojen metsiä. Kaikki on FSC-sertifioitu. Ainoana Suomessa UPM:n maat ja omat suojelukohteet ovat nähtävissä verkossa.

STORA ENSO

Stora Enso on kaikista metsäyhtiöistä ollut progressiivisin, se on esim. pystynyt joissain tapauksissa ensimmäisenä linjaamaan taukoja ja kieltäytymisiä puunostoihin Metsähallituksen luonnonmetsähakkuilta. Yhtiön ostopolitiikka on tärkeä varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomen luonnonmetsien kannalta. Yhtiö ei enää omista metsiä suoraan, mutta on Suomen toiseksi suurimman metsänomistaja Tornatorin suurin osakkeenomistaja.

TORNATOR

Tornator on Suomen suurin metsänomistaja heti valtion jälkeen. Yhtiö omistaa metsiä myös Virossa ja Romaniassa. Yhtiö tekee huomattavan laajoja avohakkuita, ja sen metsät ovat erittäin tehokkaassa talousmetsäkäytössä. Yhtiön suurimmat omistajat ovat Stora Enso, Varma ja Ilmarinen. Toisin kuin esim. UPM, Tornator myy helposti kohteita Metso-ohjelmaan. Toisaalta se salailee omien metsiensä tietoja FSC:n vaatimuksista huolimatta ja on nihkeä kommunikoinnissaan.

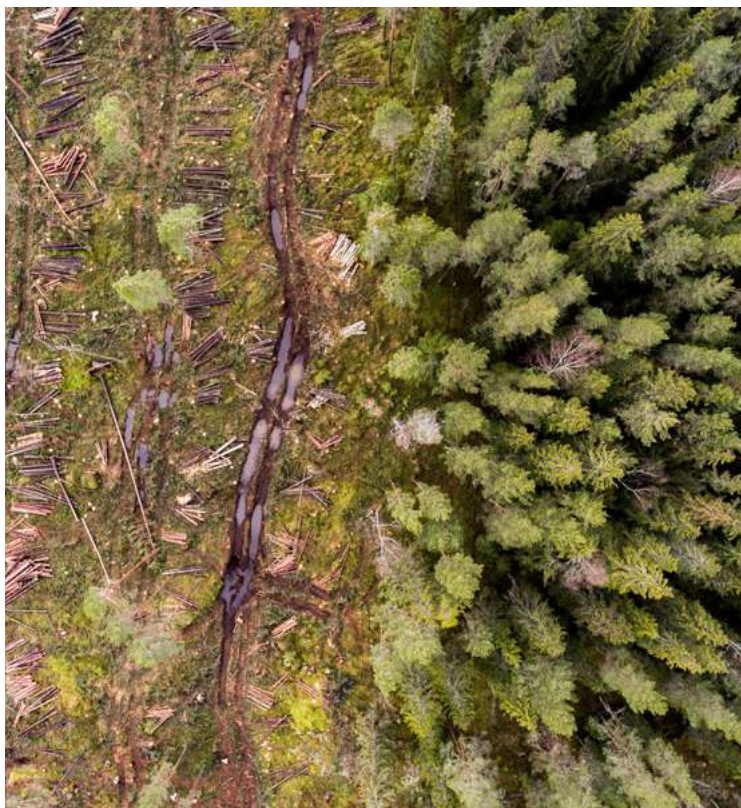
Tornatorin avohakkuut suojelluksi tilastoidussa metsässä vuonna 2022.

Kuva: Karri Tahvanainen.

METSÄALAN EDUNVALVOJAT

1. **Metsäteollisuus ry:** selluteollisuuden ja suurten sahojen etujärjestö
2. **Sahateollisuus:** pienten ja keskisuurten sahojen etujärjestö
3. **MTK:** maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien etujärjestö

Metsä Groupin hakkuut Nuuksiossa 2020. Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace.

METSÄSERTIFIointi

Suomessa on käytössä kaksi metsätuotteiden sertifiointijärjestelmää: **PEFC** ja **FSC**.

PEFC-SERTIFIKAATTI

Metsäalan perustama PEFC on osoittautunut epäluotettavaksi jopa siinä määrin, että vuonna 2021 elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus sekä Saamelaiskäräjät vetäytyivät PEFC-standardityöryhmästä. **Perusteluissaan** “ELY-keskukset pitävät vastuuttomana sitä, että PEFC-sertifiointia markkinoidaan metsänhoidon standardina, joka ‘osoittaa että metsiä hoidetaan kestävästi’”. Greenpeace ei pidä PEFC:tä luontokatoa ehkäisevänä sertifiointina.

FSC-SERTIFIKAATTI

FSC on pidemmälle kehitetty sertifiointijärjestelmä, ja FSC Suomen – viralliselta nimeltään Vastuullisen metsänhoidon yhdistys ry – hallituksessa myös ympäristöjärjestöt ovat edustettuna. Suomessa Greenpeace on mukana FSC:ssä. FSC on toimivampi järjestelmä kuin PEFC, mutta ongelmiakin on. Kriteereissä on tulkinnanvaraisuuksia, jotka aiheuttavat ajoittain erimielisyyksiä. Ympäristöjärjestöt ovat myös havainneet sertifiointin vaatimuksista poikkeamista.

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA SUOMEN METSISTÄ

MARI VAARA

MITKÄ OVAT SUURIMMAT ONGELMAT LIITTYEN METSIEN KÄYTTÖÖN SUOMESSA?

Tehometsätalous aiheuttaa metsissämme luontokatoa ja pahentaa ilmastokriisiä tuhoamalla metsien hiilinielun.

Metsien hakkaamisesta johtuvat metsäelinympäristöjen muutokset, kuten vanhojen metsien ja lahopuun hupeneminen, ovat lajiasiantuntijoiden mukaan merkittävin syy lajiston uhanalaisuuteen Suomessa. Metsien hakkaaminen pienentää lajien elinympäristön määrää ja laskee sen laatua. Uhanalaistuminen on jatkunut koko 2000-luvun, ja nykyään 833 metsälajia ja 76 prosenttia metsäluontotyypeistä ovat uhanalaisia.

Voimakas, avohakkuihin perustuva talousmetsien käyttö on osoittautunut vaaralliseksi myös ilmaston kannalta. Pitkään jatkuneet liialliset hakkuut ovat kutistaneet metsien hiilinielun ja kääntäneet maankäytön päästölähteeksi, käy ilmi Luonnonvarakeskuksen laskelmista.

Tieteen sanoma on selvä: Luontokato on pysäytettävä metsien suojelua lisäämällä. Metsien hiilinielut on pelastettava lopettamalla liikahakkuut.

KUINKA PALJON METSÄÄ ON SUOJELTU SUOMESSA?

Luonnonvarakeskuksen mukaan pysyvästi ja tiukasti hakkuilta suojeltua kasvullista metsämaata on Suomessa ainoastaan kuusi prosenttia. Tarkalleen ottaen 6,1 prosenttia kasvullisesta metsämaasta on suojeltu kokonaan hakkuilta. 6,9 prosenttia kasvullisesta metsämaasta on lakisääteisesti

suojeltu, mutta sisältää alueita, joissa varovaiset hakkuut ovat mahdollisia. Tämä tarkoittaa, että tällä hetkellä suojelualueita on liian vähän. Ne ovat myös liian pieniä ja liian kaukana toisistaan eli huonosti toisiinsa kytkeytyneitä.

Etelä-Suomen metsien suojelutilanne on erityisen huono: vain alle kolme prosenttia metsämaasta on suojeltu. Suojelun lisääminen Etelä-Suomessa on siis erityisen tärkeää ja kiireellistä. Vanhoja metsiä on vielä jäljellä, mutta ne ovat jatkuvan hakkuu-uhan alla: jopa 85% yli 120-vuotiaista metsistä sijaitsee Etelä-Suomessa suojelualueiden ulkopuolella. Löydät suojelutilastot Luonnonvarakeskuksen sivuilta.

METSÄTEOLLISUUS VÄITTÄÄ, ETTÄ METSÄÄ ON SUOJELTU ENEMMÄN KUIN KUUSI PROSENTTIA. EIKÖ SE PIDÄ PAIKKAANSA?

Metsäteollisuus tukeutuu omassa viestinnässään usein väitteeseen, jonka mukaan Suomen metsistä olisi suojeltu jopa 13 prosenttia. Väite on harhaanjohtava. Todellisuudessa lakisääteisesti pysyvästi hakkuilta suojeltua kasvullista metsämaata on Suomessa nyt 1,2 miljoonaa hehtaaria, mikä on 5,9 prosenttia kasvullisesta metsämaasta.

Miten suojeluprosentin voi sitten saada 13 prosenttiin? Ensinnäkin, lukuun on laskettu mukaan metsien lisäksi kitumaat, eli alueet, jotka ovat lähes puuttomia. Kitumaiden suojelu on toki tärkeää, mutta se vääristää kuvaa Suomen metsien suojelutilanteesta. Tämä täytyy muistaa myös Luonnonvarakeskuksen suojelutilastoja tarkastellessa: myös Luke laskee kitumaat mukaan metsien suojelutilastoihin (mutta ilmoittaa erikseen myös kasvullisen metsämaan tilastot).

Kitumaiden lisäksi lukuun on laskettu mukaan

heikommin suojeltuja metsäalueita, kuten määräaikaisesti suojeltuja alueita sekä talousmetsien luontokohteita, jotka voidaan tarvittaessa lakkauttaa.

OLEN KUULLUT, ETTÄ METSÄÄ ON PAKKO HOITAA TAI SE KUOLEE JA SIITÄ TULEE RYTEIKKÖ. PITÄÄKÖ SE PAIKKANSA?

Metsäteollisuuden tarinan mukaan metsää tulee hoitaa ja uudistaa, jotta puupelto tuottaisi mahdollisimman halpaa raaka-ainetta. Metsä ei kuitenkaan tarvitse hoitamista selvitäkseen.

Valtion omistamaa luonnonmetsää Karttimonjoella. Metsähallitus pyrki hakkaamaan nämä lajirikkaat luonnonmetsät, mutta metsäliike on toistaiseksi onnistunut estämään hakkuut. **Kuva: Risto Sauso.**

Valtaosa Suomen metsistä on yksitoikkoista talousmetsää. Puupeltoja hoidetaan, jotta ne tuottaisivat tehokkaasti sellun raaka-ainetta. Sitten on luonnonmetsiä, joista löytyy runsaasti lahoppuuta ja niin vanhoja kuin nuoriakin puita. Nämä metsät eivät hoitoa kaipaa. Luonnonmetsät ovat monien uhanalaisten lajien koteja. “Uudistamalla” eli hakkaamalla luonnonmetsiä kiihdytämme kuudetta sukupuuttoaaltoa.

On harhaanjohtavaa väittää, että luonnonmetsä pusi-koituu. Tällaista väittävälle suosittelemme vierailua luonnonmetsässä.

MIKSI VAADITTE MUITA SUOJELEMAAN METSÄÄ ETTEKÄ OSTA JA SUOJELE SITÄ ITSE?

On päättäjien vastuulla pysäyttää suomalaisen luonnon heikkeneminen ja turvata metsiemme lajien ja meidän kaikkien tulevaisuus.

Metsien suojelu on tehokas keino torjua luontokatoa. Liikahakkuiden lopettaminen keino hidastaa ilmastokriisiä. Päättäjien tulee löytää keinot suojella lisää metsiä Suomessa ja ohjata metsäteollisuus sopeutumaan luonnon ja ilmaston rajoihin.

Valtio omistaa kolmanneksen Suomen metsistä. Valtion talousmetsissä on vielä jäljellä paljon suojelunarvoista metsää, jonka suojelu olisi helppoa ja tehokasta luontokadon torjumisen kannalta.

Luonnoltaan arvokasta metsää on paljon myös yksityismailla, ja metsänomistajat ovat kiinnostuneita myymään metsäänsä suojeluun esimerkiksi valtion METSO-suojeluohjelman kautta. Ongelma on se, ettei valtio suuntaa tarpeeksi rahaa yksityismetsien suojeluun.

KUINKA PALJON METSÄÄ HAKATAAN SUOMESSA?

Luonnonvarakeskuksen mukaan Suomen metsiä hakattiin vuonna 2021 ennätyspaljon: runkopuuta hakattiin melkein 76 miljoonaa kuutiometriä. Ainoastaan vuonna 2018 metsää on hakattu enemmän. Metsäteollisuudelle puusta meni 65 miljoonaa kuutiometriä ja runsaat 10 miljoonaa kuutiometriä poltettiin suoraan energiaksi.

Hakkuumäärät ovat osoittautuneet liiallisiksi niin luonnon kuin ilmaston kannalta. Suomen luonnonsuojeluliiton Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan enemmistö suomalaisista kannattaa hakkuutasojen laskemista.

MIHIN HAKATTU PUU SUOMESSA MENE?

Luonnonvarakeskuksen mukaan vuonna 2021 Suomessa käytettiin raakapuuta kaikkiaan 85,2 miljoonaa kuutiometriä. Määrä kasvoi edellisvuodesta yhdeksän prosenttia ja oli tilastohistorian suurin. Metsäteollisuus käytti puusta noin 85 prosenttia, ja loput 15 prosenttia poltettiin suoraan energiaksi. Metsäteollisuuden käyttämästä puusta reilut 40 prosenttia, eli 34,7 miljoonaa kuutiometriä, jalostettiin selluteollisuudessa. Sahateollisuustuotteiden valmistukseen raakapuuta meni 27,2 miljoonaa kuutiometriä.

Ilmaston kannalta kestävämpää olisi liikahakkuiden lopettamisen lisäksi suunnata puunkäyttöä lyhytikäisistä tuotteista kohti korkeamman jalostusarvon tuotteita.

KUINKA PALJON SUOMALAISTA METSÄÄ PÄÄTTY KIINAAN VESSAPAPERIKSI?

Metsäteollisuus ry:n mukaan Kiinan osuus Suomen vuoden 2021 metsäteollisuuden viennin arvosta on noin 10 prosenttia, ja Kiinaan viedään selkeästi eniten sellua. Kiinan osuus sellun viennistä on noin 45 prosenttia. Sellusta valmistetaan vessapaperin lisäksi monia muitakin tuotteita.

Voi kysyä, onko järkevää tuhota suomalaista luontoa Kiinaan vietävän sellun vuoksi. Suomalaista metsää voi suojella vain Suomessa, ja tilanne on luonnon monimuotoisuuden kannalta hälyttävä. Jos meno jatkuu entisellään, luontokatoa ei saada pysäytettyä.

SUOMALAISET METSÄYHTIÖT KEHUVAT HOITAVANSA METSIÄ KESTÄVÄSTI, EIKÖ SE PIDÄ PAIKKAANSA?

Ei. Luontokadon etenemistä ei ole saatu pysäytettyä Suomen metsissä. Myös metsien hiilinielu on romahtanut. Eli sekä luonnon että ilmaston kannalta nykyinen metsien käyttö on kestävättöä.

EIKÖ SUOMESSA KUITENKIN HOIDETA METSIÄ KESTÄVÄMMIN KUIN MUUALLA MAAILMASSA? ESIMERKIKSI AMAZONILLA METSÄKATO ON VALTAVAA.

Suomalaista luontoa voi suojella vain Suomessa. Kuudes sukupuuttoaalto näkyy myös Suomen metsissä, ja metsien käyttö on osoittautunut kestäättömäksi myös ilmaston kannalta.

YMMÄRRETÄÄNKÖ EU:SSA MITÄÄN SUOMEN METSISTÄ? EIHÄN EU VOI PÄÄTTÄÄ, MITÄ SUOMALAISET METSILLÄÄN TEKEVÄT.

Metsätalouden edunvalvojat pelottelevat, että EU alkaa määrittellä metsäpolitiikkaa Suomen etua vastaan. Pienemmälle huomiolle jää, ettei EU-komission linjassa ole mitään uutta tai yllättävää: ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteet ovat yhteneväisiä Suomen omien asiantuntijapaneelien viestien kanssa. Jos suomalainen metsäteollisuus on niin kestävää kuin se väittää olevansa, sillä ei pitäisi olla minkäänlaista ongelmaa EU-komission esittämien toimien kanssa.

EU:n toimivaltaan kuuluu Euroopan yhteinen ympäristöpolitiikka. Ilmasto- ja luontonäkökulmasta EU-tavoitteet ovatkin askel oikeaan suuntaan, mutta valitettavasti nekaan eivät riitä ilmastokriisin ja luontokadon hillitsemiseksi. Vauhtia pitää lisätä entisestään.

Metsä Groupin ostamaa puuta, joka on hakattu Inarin ikimetsistä.

Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace.

**KANTOJA JA
KAPINAA —
METSÄ-
TEOLLISUUDEN
JA AKTIVISMIN
HISTORIAA**

JUUSO JANHUNEN & MARI VAARA

“Metsähallitus: missä on järki ja moraali?”, kysyttiin Metsähallituksen luonnonmetsän hakkuita vastustavassa mielenosoituksessa Kainuun Puolangalla vuonna 2002. **Kuva: Matti Liimatainen / Greenpeace.**

Vielä sata vuotta sitten Suomen metsiä kohdeltiin hyvin eri tavalla kuin nykyään. Ennen toista maailmansotaa avohakkuut olivat harvinaisuus – valtion metsissä niitä ei tehty kuin poikkeustapauksissa. Vuoden 1928 yksityismetsäläisissä avohakkuista sai tehdä vain kasvukykynsä menettäneissä metsissä, ja samaa periaate oli voimassa myös valtion metsänkäsittelyssä. Toisen maailmansodan syttyminen lisäsi kuitenkin polttopuun tarvetta – piti hankkia jostain saada polttoainetta kun kriisi tyrehdytti kaupankäynnin. Niinpä valtion metsiä hallinnoiva Metsähallitus otti avohakkuut käyttöön valtion metsissä helpottaakseen akuuttia puuntarvetta.

Sodan päätyttyä Metsähallitus päätti kuitenkin jatkaa avohakkuiden toteuttamista, sillä teollisuus kaipasi edelleen polttoainetta. Lisäksi mittavista sotakorvauksista kolmasosa oli suoritteva puujalosteina ja puuna. Hakkuiden painopiste siirrettiin Pohjois- ja Itä-Suomen luonnonvaraisiin metsiin. Euroopan suurin avohakkuualue – 21 000 hehtaaria metsää – hakattiin Pohjois-Pohjanmaalla 1940- ja 50-lukujen taitteessa.

Metsähallituksen silloisen pääjohtajan N.A. Osaran mukaan tavoitteena oli korvata luonnonmetsät ”nykyaikaisen yhteiskunnan vaatimuksia paremmin tyydyttävillä talousmetsillä”. Vallalla oli muutenkin näkemys, että jälleenrakennus, talouskasvu ja yhteiskunnan teollinen kehittyminen vaativat metsien tehokkaampaa hyödyntämistä. Vaikka sotakorvaukset saatiin maksettua 1952, voimakas, avohakkuuvetoinen metsänkäsittely oli nopeasti valtavirtaistunut. Suomen metsien hakkuissa asetettiin nyt talouden vaatimukset metsänhoidon edelle.

1960-luvulle tultaessa niin valtion kuin yksityistymisteisissä metsissä oltiin jo omaksuttu teollinen tehomet-sätalous ja niiden mukana suuret, keskitetyt avohakkuut. 1970-luvulla avohakkuita tehtiin suurimmillaan 161 000 hehtaaria vuodessa. Samaan aikaan metsän eri-ikäisyyden salliva jatkuva kasvatus oli laitonta, ja vaihtoehtoista avohakkuille puhuttiin lähinnä marginaalisissa tutkijapiireissä. Suomesta oli tullut tehohakkuiden maa.

Kun tehometsäteollisuuden toiminta oli kiivaimmillaan, se alkoi saada osakseen myös kritiikkiä. 80-luvulla nähtiin jo kasvava määrä hakkuiden kritiikkiä, ja suoran toiminnan metsäaktivismi alkoi muotoutua. Varsinkin 1980-90-lukujen taitteen metsäleirit ja hakkuiden vastustus merkitsivät askelta kohti suorempaa, suurempaa ja kansallista mediahuo-

miota nostattavaa aktivismia.

Näinä vuosina metsien suojelua vaadittiin varsinkin Kainuun, Pohjois-Lapin ja Pohjois-Savon alueilla. Tällaisen metsäaktiivisuuden alkusoitto oli huhtikuussa 1987 Inarijärven itäpuolella Kessin erämaassa, jossa aktivistit maalasivat metsätiesillan siltarumpuun alueelle suunniteltujen hakkuiden vastaisia iskulauseita. Kevään ja kesän 1987 aikana tämä tempaus muuttui laajemmaksi protestiksi alueen erämaametsien puolesta, ja siitä uutisoitiin näyttävästi niin Helsingin Sanomissa kuin Ylen TV-uutisissa.

Tuon ajanjakson pitkäkestoisin konflikti oli Kainuun ja Savon rajamailla sijaitsevan Talaskankaan metsien hakkuiden vastustamiseksi noussut liikehdintä, joka houkutti metsäaktiivisuuden pariin hyvin sekalaisen joukon suomalaisen metsäluonnon tilasta huolestuneita. Talaskankaan metsiä puolustamaan ryhtyivät niin Luonto-Liiton aktiivit, lintuharrastajat, Helsingin Yliopiston tutkijat, punkkarit, opettajat ja koululaisia eri puolilta Savoa ja Kainuuta, sekä joukko kuntapoliitikkoja ja kirkon edustajia.

Toiminta sai monenkirjavia muotoja: osa aktivisteista kahlitsi itsensä metsätyökoneisiin hakkuiden estämiseksi, osa tukki metsäteitä, toiset taas järjestivät erilaisia kulttuuritapahtumia suojelun edistämiseksi – kesällä 1989 metsässä nähtiin mm. metsämatinea, jossa pidettiin puheita ja soitettiin keskiaikaista musiikkia. Kaikesta tästä seurasi pitkän kamppailun jälkeen voitto. Talaskankaan luonnonsuojelualue perustettiin 1994.

Kessi, Talaskangas ja monet muut metsäaktiivien esiinnostamat hakkuukohteet nousivat valtakunnalliseen mediaan, ja aktivistien toiminta näytti suunnan myöhemmälle metsäaktiivisuudelle. Aktivismi ja hakkuiden luontoon jättämät jäljet herättivät myös laajempaa yhteiskunnallista

keskustelua. Lähteestä riippuen 1980-luvulla jopa 70–80% suomalaisista suhtautui avohakkuihin kielteisesti, ja myös eduskuntapuolueiden ohjelmiin alkoi ilmestyä kriittisiä kannotoja. Esimerkiksi SDP:n vuoden 1987 maaseutupoliittisessa ohjelmassa esitettiin metsienkäsittelyyn silloista vapaampaa ekologisten olosuhteiden ja metsänomistajien toivomusten huomioimista.

Avohakkuiden kritisoiminen oli 1990-luvulla vielä radikaalia ja sai metsäteollisuuden pöyristymään. Metsäsektori ei Suomessa ollut tottunut siihen, että alan toimintatapoja kyseenalaistetaan. Kun ulkomaisissa medioissa näkyi kriittisiä puheenvuoroja Suomen metsätaloudesta, Greenpeace ja metsäkampanjoitsijat saivat osakseen valtavasti kritiikkiä – niin metsäteollisuuden kuin suomalaisen median taholta. Keskustelua oli vaikeaa pitää asiassa, eli metsäluonnon köyhtymisessä.

Hakkuiden pysäyttämällä saavutettiin kuitenkin 1990-luvulla lisää suojeluvoittoja. Esimerkiksi metsäyhtiö Enson hakkuiden pysäyttäminen Vuokkiniemen aarniometsissä vuonna 1996 sai yhtiön lopulta luopumaan hakkuista Karjalan aarniometsissä. Hakkuumoratorioon liittyi myöhemmin myös muita puun ostajia. Voitto oli metsäaktiiviteille merkittävä.

1990-luvulla saatiin myös pieniä poliittisia voittoja. Vuonna 1997 Suomen metsien käyttöä ohjaavaa metsälakia päivitettiin. Päivityksessä ei kuitenkaan rajoitettu avohakkuita, vaan ne jatkuvat edelleen. Siinä ei myöskään laillistettu metsien moni-ikäisrakenteen huomioivaa jatkuvaa kasvatusta – tämä tapahtui vasta vuoden 2014 metsälain päivityksessä.

2000-luvun alkupuolella metsiä puolustettiin voitokkaasti etenkin Pohjois-Suomessa. Inarin ikimetsien käytös-

tä on kamppailtu vuosikymmeniä. Vastakkain olivat alueen vanhoja metsiä hakkaava Metsähallitus ja alueella perinteistä poronhoitoa harjoittaneet poronhoitajat. Koska poronhoitajista suuri osa on saamelaisia, kietoutui kiistaan lisäksi kysymys alkuperäiskansojen oikeuksista. Metsien hakkuut uhkasivat poronhoitajien perinteistä elinkeinoa. Vuonna 2001 Greenpeace asettui tukemaan hakkuiden vastustamista ja nosti kiistan ensin valtakunnan julkisuuteen ja sitten kansainväliseksi.

Kiistassa saavutettiin suuri voitto vuonna 2009, kun yli 35 000 hehtaaria metsää kasvullisella metsämaalla suojeltiin pysyvästi. Yhteensä sopimus pelasti lähes 100 000 hehtaaria pohjoista luontoa, koska kasvulliset metsämaat sijaitsevat pienehköinä alueina laajempien kitu- ja joutomaiden välimaastossa.

Mielenosoitus Metsähallituksen Taivalkosken vanhojen metsien hakkuita vastaan vuonna 2002. **Kuva: Matti Liimatainen / Greenpeace.**

2020-luvulla julkinen keskustelu metsistä on moniäänisempää kuin koskaan, mutta samaan aikaan on nähty lukuisia esimerkkejä siitä, etteivät valtio tai metsäyhtiöt ole valmiita tekemään toiminnastaan metsäluonnon kannalta kestävää. Valtion metsiin avohakkuukieltä ajanut Avohakkuut historiaan-kansalaisaloite ei menestynyt eduskunnassa kansalaisten laajasta tuesta huolimatta, metsäyhtiöiden metsien käyttöä ohjaavat sertifikaatit ovat edelleen ekologisesti puutteellisia, ja Metsähallitus sekä yksityiset metsäyhtiöt jättävät edelleen uhanalaisista lajeista tehtyjä lajihavaintoja huomioimatta hakkuusuunnitelmissaan. Metsemme luontokato kiihtyy yhä, joten myös aktivismia tarvitaan edelleen kipeästi.

Metsäliikkeen aktiiveja kenttäretkellä Karttimonjoella 2021.

Kuva: Sanni Seppo.

LÄHTEET:

Kauppinen, Juha: Heräämisiä – kuinka minusta tuli luonnonsuojelija (Siltala, 2021)

Kunttu, Panu: Avohakkuiden pakkovallan kausi – synkkä jakso suomalaista metsähistoriaa (Elokehä 1/2017, ladattavissa: <https://www.elonkeha.com/2018/10/01/avohakkuiden-pakkovallan-kausi-synkka-jakso-suomalais-ta-metsahistoriaa/>)

Liimatainen, Matti: Inarin metsäkiistan lyhyt historiikki (2010, luettavissa netissä: <https://docplayer.fi/2582570-Inarin-metsakiistan-lyhyt-historiikki.html>)

Parpola, Antti: Avohakkuiden lyhyt historia (<http://avohakkuuthistoriaan.fi/index.php/2018/08/23/avohakkuiden-lyhyt-historia/>)

SUOMI — METSÄ— TEOLLISUUS —SANAKIRJA

LIISA TOOPAKKA

Metsä Groupin hakkuita Nuuksiossa. **Kuva: Greenpeace.**

Metsäteollisuuden maailmassa metsistä puhutaan usein tavalla, jossa metsät ovat käyttötavaraa, tuotteita ja ensisijaisesti taloudellisen voiton lähde. Teollisessa puheenparressa metsän hoitaminen voi tarkoittaa sen kaatamista ja parantaminen metsäautotien tekemistä, arkimetsä on talousmetsä ja kestävä metsätalous sellaista, jossa monimuotoisuus edelleen heikkenee.

Esimerkiksi laaja avohakkuu saadaan kuulostamaan hyväksyttävältä, kun ajatellaan sitä metsän kehitysvaiheeseen kuuluvana, välttämättömänä hoitotoimenpiteenä. Metsät ovat kuitenkin pärjänneet ja puut kasvaneet vuosituhansia ilman ihmistä. Puhumalla metsän hoitamisesta oikeutetaan haitallisetkin metsätaloustoimet.

Valveutuneemmankin metsäihmisen pää on helposti pyörällä metsätalouden sanaston kanssa. Kentälle luodaan helposti uusia termejä, vaikka käytännön toimissa muutos ei ole ollut yhtä nopeaa. Toivottavasti tämän sanakirjan avulla metsistä käytävän julkisen keskustelun seuraaminen helpottuu, ja kynnys osallistua madaltuu.

METSÄ

Virallisissa tilastoissa Suomessa metsän määritelmä pohjautuu alueen puuston kasvukykyyn. Metsällä tarkoitetaan yleensä metsä- ja kitumaita, eli alueita, joilla puuston tilavuus kasvaa hehtaarilla enemmän kuin 0,1 m³ vuodessa.

Kansainvälinen määritelmä metsälle poikkeaa hieman suomalaisesta, ja perustuu pinta-alaan ja latvuspeittävyys-teen. YK:n maatalous- ja elintarvikevirasto FAO:n mukaan metsät ovat vähintään 0,5 hehtaarin alueita, joilla puuston latvuspeittävyys on yli 10% ja puusto pystyy kasvamaan vähintään viisimetriseksi.

Käytännössä kansainvälinen määre metsälle on hiukan tiukempi kuin suomalainen, eivätkä kaikki meillä metsäksi lasketut kitumaat täytä sitä.

Tilastoissa on paljon eroa, kun puhutaan metsämaasta tai metsätalousmaasta!

METSÄMAA

Suomessa metsä on määritetty puuston kasvukyvyn mukaan. Metsämaalla puuston tilavuus kasvaa enemmän kuin 1 m³ hehtaarilla vuodessa.

KITUMAA

Kitumaalla puuston tilavuus kasvaa vuodessa 0,1-1 m³ hehtaarilla. Käytännössä tällainen alue on usein vähäpuustoinen suo tai karu kallionlaki.

JOUTOMAA

Joutomaa on alue, jolla puuston tilavuus kasvaa vuodessa alle 0,1 m³ hehtaarilla. Tämän kanssa kannattaa olla tarkkana esimerkiksi metsiensuojelutilastoissa. Ne näyttävät todella paljon paremmalta, jos mukaan on laskettu kaikki käytännössä puuttomat joutomaat, jotka ovat esimerkiksi avosoita.

METSÄTALOUSMAA

Tilastoissa metsätalousmaaksi luetaan metsämaat, kitumaat, joutomaat sekä muut metsätalouskäytössä olevat alueet kuten puuston varastointipaikat, metsäautotiet yms.

TALOUSMETSÄ

Metsä, jossa harjoitetaan metsätaloutta.

MONIKÄYTTÖMETSÄ

Metsähallituksen Metsätalous Oy nimittää hallinnoimiaan valtion metsiä monikäyttömetsiksi, eli termi voidaan hyvin pitkälle ymmärtää synonyyminä talousmetsälle.

METSÄTILA

Metsiä omistetaan tiloittain, ja kiinteistörekisterissä on tiloille nimet ja rekisterinumerot.

KUVIO

Metsätaloutta ajatellen muodostettu alue, jossa metsä on kasvupaikaltaan ja puustoltaan samankaltaista. Metsätaloustöitä suunniteltaessa ja toteutettaessa metsiä käsitellään usein kuvioittain.

METSIKKÖ

Tarkoittaa usein samaa kuin kuvio, joskus metsikkökuvio.

METSÄSUUNNITELMA

Metsäammattilaisen yleensä metsänomistajan toimesta laatima suunnitelma, jossa metsätila on jaettu kuvioihin eli metsätaloudellisesti tarkoituksenmukaisiin käsittely-yksiköihin. Yleensä metsäsuunnitelmaa varten on määritetty ainakin kasvupaikka, puuston kehitysluokka, ikä ja tilavuus. Metsäsuunnitelmassa esitetään (metsänhoitosuosituksen mukaisia) "metsänhoitotoimenpiteitä", kuten erilaisia harvennus- tai päätehakkuita.

Metsäsuunnitelman on tarkoitus olla metsänomistajan apuna ja tukena metsänhoitotoimenpiteitä suunniteltaessa. Suunnitelma ei velvoita mitenkään, eikä sen noudattamatta jättämisestä tule seurauksia.

METSÄNHOITOSUOSITUKSET

Viralliset Tapion johdolla laaditut metsänhoitosuositukset, jotka on metsätalouden kentässä yleisesti hyväksytty viimeisimmäksi parhaaksi tiedoksi siitä, kuinka metsiä tulee käsitellä. Pääsääntöisesti suositusten mukaista metsänhoitoa opetetaan alan oppilaitoksissa ja sovelletaan käytäntöön esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksissä.

Suosituksen yhteydessä julkaistaan yleensä esimerkiksi maastotaulukot ja harvennusmallit, joiden perusteella metsäammattilainen osaa arvioida, minkälaisia toimenpiteitä suositella.

Yksityistä metsää hakkuiden jälkeen Kuhmossa 2018. **Kuva: Risto Sauso.**

PUUSTON KEHITYSLUOKAT

Puusto jaetaan kehitysluokkiin pääsääntöisesti koon perusteella. Puuston jakaminen kehitysluokkiin soveltuu lähinnä jaksollisen metsätalouden muokkaamiin melko tasaikäisiin metsiin. Kehitysluokkia käytetään esimerkiksi metsäsuunnitelmissa.

- » **A0** aukea,
- » **S1** siemenpuumetsikkö,
- » **T1-2** taimikko,
- » **Y1** ylispuustoinen taimikko,
- » **02-03** kasvatusmetsikkö,
- » **04** uudistuskypsä metsikkö,
- » **05** suojuspuumetsikkö,
- » **ER** eri-ikäisrakenteinen metsä.

VALTAPUUSTO

Metsikön suurimmat puut, tai joissain tapauksissa puut, jotka ovat metsätalousmielessä kaikkein tärkeimmät. Eri-tyisesti jaksolliseen- eli avohakkuumetsätalouteen liittyvä termi.

LATVUSKERROS

Saman pituusluokan puut muodostavat latvuserroksen. Termi on oleellinen erityisesti avohakkuumetsätaloudessa, jossa syntyy selkeitä erillisiä latvuserroksia kun puustoa käsitellään jaksoittain.

VALLITSEVA JAKSO

Se metsän jakso, eli suunnilleen saman kokoiset ja ikäiset puut, joka on jollain tavalla elinvoimaisin tai kasvatuskelpoisin metsätalouden näkökulmasta.

METSÄTYYPPI, KASVUPAIKKA, KASVUPAIKKATYYPPI

A.K. Cajanderin 1900-luvun alussa kehittämä Suomessa käytössä oleva menetelmä, jossa metsä luokitellaan kenttäkerroksen kasvillisuuden perusteella eri kasvupaikkatyyppeihin ja edelleen metsäkasvillisuusvyöhykkeiden perusteella metsätyyppeihin. Näin pyritään arvioimaan maaperän viljavuutta ja sitä kautta puuntuottoa.

Metsätyyppi vaikuttaa esimerkiksi siihen, kuinka paljon harvennushakkuussa kannattaa poistaa puuta ja mikä puulaji valitaan metsää uudistettaessa. Kasvupaikkojen määrittely perustuu indikaattorilajeihin ja vallitsevaan kasvillisuuteen.

METSÄLAIN KYMPPIPYKÄLÄ, METSÄLUONNON TÄRKEÄT ELINYMPÄRISTÖT

Metsälain kymmenennessä pykälässä puhutaan metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä ja erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Tällaisia elinympäristöjä ovat mm. pienvesistöt, luonnontilaiset suot, lehtolaikut, rotkot, kurut ja jyrkänteet sekä karukkokankaat.

Laissa ei suoranaisesti kielletä näiden alueen käsittelyä vaan ainoastaan käsittely siten, että alueen ominaispiirteet muuttuvat. Lisäksi lakiin on kirjattu yläraja kohteen taloudelli-

selle arvolle. Mikäli kohteen puuston arvo ylittää rajan, maanomistaja on oikeutettu korvauksiin tai yleensä hakkaamaan raja-arvon ylittävän osan arvokkaasta elinympäristöstä.

METSÄN UUDISTAMINEN

Metsän uudistamisella voidaan tarkoittaa metsän hakkaamista kokonaan pois, seuraavan puusukupolven huolehtimista hakatun metsän tilalle tai näitä molempia yhdessä.

UPM:n avohakkuut Lopella 2017. Alueen uhanlaisista lajeista oli toimitettu Greenpeacen toimesta tieto yhtiölle jo vuonna 2012.

Kuva: Jani Sipilä / Greenpeace.

UUDISTAMISVELVOITE, UUDISTUSVELVOITE

Laki velvoittaa metsänomistajaa huolehtimaan, että pois hakatun metsän tilalle kasvaa uutta puustoa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tietyn ajanjakson kuluttua alueella tulee olla riittävän tiheä taimikko. Lain uudistamisvelvoite laukeaa, jos hakkuun seurauksena alueelle jää laissa määriteltyjä raja-arvoja vähemmän puustoa. Jatkuvassa kasvatuksessa hakkuissa jätetään kasvamaan riittävästi puustoa eikä erillistä “uudistamista” tarvita.

KEINOLLINEN UUDISTAMINEN

Taimikon synnyttäminen joko istuttamalla taimitarhalla kasvatetuilla taimilla tai kylväen. Kylvöön ja istutukseen liittyy aina maanmuokkaus esimerkiksi äestämällä tai laikkuttamalla.

LUONTAINEN UUDISTAMINEN

Taimikon perustaminen metsässä luontaisesti syntyvän taimimateriaalin avulla.

SIEMENPUUMETSIKKÖ

Mäntyä luontaisesti uudistettaessa metsä voidaan hakata siemenpuuasentoon, jolloin metsään jää jäljelle harvakseltaan hyväkuntoisia puita. Ajatus on, että näiden puiden siemenistä syntyy uusi puusukupolvi.

SUOJUSPUUMETSIKKÖ

Puulajeja, jotka viihtyvät varjoisemmissa olosuhteissa uudistetaan luontaisesti jättämällä järeitä puita varjostamaan ja suojaamaan uutta taimikkoa.

MAANMUOKKAUS

Metsää uudistettaessa maanpintaa rikotaan ja paljastetaan kivennäismaata, jotta taimille syntyisi paremmat lähtökohdat kasvaa. Maanmuokkauksen tarkoitus on antaa taimille etulyöntiasema kilpailuun aliskasvillisuuden kanssa ja vähentää tukkimiehentäituhoja. Tukkimiehentäit eivät tutkimusten mukaan viihdy paljastetulla kivennäismaalla. Muokkaustapa valikoituu kasvupaikan, taimilajin ja uudistamistavan perusteella. Maanmuokkaus aiheuttaa usein ilmastopäästöjä, kun maaperään sidottu hiili vapautuu ilmaan.

METSÄNVILJELY

Eli taimien istutus tai kylvö.

TAIMIKONHOITO, TAIMIKON PERKAUS, TAIMIKON RAIVAUS

Taimikon harvennus yleensä raivaussahan avulla. Jossain tapauksissa taimikon ollessa pientä hoidolla saatetaan tarkoitaa myös heinäntorjuntaa mekaanisesti tai kemiallisesti. Taimikhoidosta puhutaan, kun metsä on kehitysluokituksen mukaan taimikkoa eli kehitysluokkaa T1-2.

ENSIHARVENNUS

Ensimmäinen hakkuu, joka suoritetaan metsän ollessa luokituksen mukaan kasvatusmetsikkö. Yleensä harvennukset toteutetaan alaharvennuksina eli pienempiä puita poistaen ja puustoa jätetään pystyyn metsänhoitosuosituksen harvennusmallin esittämä määrä.

HARVENNUSHAKKU

Harvennushakkuun tarkoituksena on nimensä mukaisesti harventaa metsää eli poistaa puita niin, että kasvatuskelpoisiksi katsotuille yksilöille jää enemmän tilaa ja resursseja. Jaksollisessa metsänkasvatuksessa hakkuut ovat joko kasvatushakkuita (käytännössä harvennuksia) tai uudistamishakkuita.

ALAHARVENNUS

Poistetaan metsästä erityisesti pienempiä ja huonokuntoisempia puita. Parhaimmiksi katsotut suuremmat puut jäävät kasvamaan. Alaharvennus on ensisijaisesti jaksollisessa metsätaloudessa käytetty menetelmä.

YLÄHARVENNUS

Harvennushakkuu, jossa poistettavien puiden painopiste on suuremmissa. Samalla metsästä voidaan poistaa huonokuntoista ja vioittunutta puustoa.

UUDISTUSKYPSEYS

Metsätalouden määritelmän mukaan puusto on uudistuskypsää, (eli valmista avohakattavaksi) sitten, kun sen kasvu on merkittävästi hidastunut. Aiemmin uudistamiskypsyyden rajoja määritettiin metsälaissa, mutta nykyään lakirajoja uudistettavan puuston koolle ei enää ole.

Metsänhoidon suosituksissa määritetään keskiläpimitaan perustuvat rajat puuston uudistamiskypsyydelle.

Usein metsätaloudessa puhutaan vanhoista metsistä, kun tarkoitetaan uudistuskypsiä metsiä. Tämä on harhaanjohtavaa, sillä uudistuskypsyyden määritelmä on nykyään sidottu lähinnä puun järeyteen eli läpimittaan. Etelä-Suomessa uudistuskypsä puusto voi olla usein vain 60-vuotias eli puun luontaiseen elinkaareen suhteutettuna nuorta. Uudistamiskypsyyden rajaa on metsänhoidon suosituksissa laskettu, ja nykyisen metsälain mukaan metsänomistaja voi joka tapauksessa halutessaan hakata minkä ikäisen ja kokoisen metsän tahansa.

PÄÄTEHAKKU

Eli uudistushakkuu eli yleensä käytännössä avohakkuu.

KAISTALEHAKKU

Metsän uudistamismenetelmä, jossa puustoa hakataan pois enintään 50 m levyisin kaistalein. Ajatuksena on, että pysyvä jäävä puusto siementää hakatun alueen.

PIENAUKKO, PIENAUKKOHAKKU

Alle 0,3 hehtaarin kokoinen ala, josta voidaan poistaa kaikki puut ilman, että metsälaki velvoittaa uudistamaan aluetta. Pienaukkohakkuussa metsään tehdään yksi tai useampi korkeintaan 0,3 hehtaarin aukko. Esimerkiksi Metsähallitus on hämärtänyt pienaukko-termin merkitystä käyttämällä sitä aiemmassa ohjeistuksessaan jopa yhden hehtaarin laajuisista avohakkuista.

PIENALAUUDISTAMINEN

Metsähallituksen käyttämä termi 0,3-1 hehtaarin kokoisesta hakkuuaukosta, jonka tarkoituksena on muodostaa suuremmalle uudistettavalle metsäalueelle mosaiikkimainen rakenne käsittelemällä aluetta pienala kerrallaan. Tämäkin on avohakkuu.

POIMINTAHAKKU

Jatkuvassa kasvatuksessa käytettävä hakkuu, jossa ei systemaattisesti hakata kaikkea pois tai toimita valmiin harvennusmallin mukaan. Poimintahakkuussa metsästä poistettavat puut valikoidaan yleensä järeimmistä siten, että jäljelle jäävä puusto on mahdollisimman kasvu- ja uudistumiskyistä.

METSÄNKÄYTTÖILMOITUS

Laki velvoittaa tekemään vähintään kymmenen vuorokautta ennen hakkuun aloittamista ilmoituksen lähes kaikista hakkuista tai erityisen tärkeän elinympäristön käsittelyistä. Metsänkäyttöilmoitus tehdään Metsäkeskukseen, joka valvoo ilmoituksia. Ilmoituksen voi tehdä kolme vuotta ennen hakkuuta. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä esimerkiksi kotitarvehakkuusta (jos esimerkiksi tekee itselleen polttopuita) eikä pienikokoisen puuston hakkuusta tai harvennuksesta.

Metsänkäyttöilmoitukset ovat kaikkien nähtävillä Metsäkeskuksen sivuilla.

Metsähallituksen pienaukkohakkuuta Karttimonjoen luonnonmetsässä.

Kuva: Anton Verho / Greenpeace.

METSÄNPARANNUSTYÖ

Työ, joka nopeuttaa puuston kuutiotilavuuden kasvua. Metsänparannustöiksi ymmärretään esimerkiksi lannoitus ja ojitien kunnostus. Aikaisemmin soiden ojitukset olivat valtion tukemaa metsänparannustoimintaa. "Parannus" on tässä yhteydessä siis puhtaasti taloudellinen käsite. Luonnon kannalta kyse on yleensä heikennyksestä.

JAKSOLLINEN METSÄNKÄSITTELYMENETELMÄ, JAKSOLLISUUS

Ajatus siitä, että puusto on koon perusteella jaoteltavissa yhteen tai useampaan jaksoon. Jaksoon kuuluu samaan kokoluokkaan kuuluvat puut. Usein metsää käsitellään siten, että suositetaan yhtä kasvatettavaa jaksoa kerrallaan. Jaksollisuuden ajatus liittyy erityisesti tasaikäismetsätalouteen. Luonnon-tilaisessa tai eri-ikäisrakenteisena kasvatettavassa metsässä puuston selkeää jaksollisuutta ei välttämättä aina ilmene.

JATKUVAPEITTEINEN METSÄNKASVATUS, JATKUVA KASVATUS

Metsää käsitellään siten, että se säilyy koko ajan peitteisenä, eli sitä ei missään vaiheessa hakata täysin paljaaksi.

TASAIKÄISRAKENTEINEN METSÄNKASVATUS

Metsää kasvatetaan siten, että puusto pyritään pitämään mahdollisimman tasaikäisenä ja -kokoisena. Tasaikäisrakenteisuuden kuuluu yleensä avohakkuu, jonka jälkeen istutettava tai kylvettävä puusto muodostaa uuden tasaikäisen puuston.

ERI-IKÄISRAKENTEINEN METSÄNKASVATUS

Metsää kasvatetaan siten, että metsässä on koko ajan eri-ikäistä puustoa. Puustoa poistetaan poimimalla pääsääntöisesti järeimpiä ja vioittuneita tai muutoin heikkokuntoisia puita.

Eri-ikäisrakenteinen metsä voi olla jaksottainen, mutta tällöin sieltä löytyy useampia jaksoja.

Maastoretki Evolle. Kuva: Pyry Kantonen.

5 / KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ

Mitä metsään kannattaa ottaa mukaan? Onko metsistä tehty hyviä podcasteja? Tästä luvusta löydät sekä käytännön vinkkejä metsään että luku- ja kuunteluvinkkejä metsätiedon kerryttämiseen.

Tutustumassa UPM:n luonnonmetsiin Evolla.

Kuva: Pyry Kantonen.

MITÄ METSÄÄN MUKAAN?

**JUUSO JANHUNEN,
IDA KORHONEN JA
JALMARI SUUTARI**

Metsäleiri Karttimonjoella hakkuiden pysähtymisen jälkeen vuonna 2021. Metsähallitus pyrki hakkaamaan alueella arvokasta luonnonmetsää.

Kuva: Sanni Seppo.

Oletko lähdössä kartoittamaan metsien lajistoa tai tutustumaan hakkuu-uhan alla olevaan kohteeseen? Laadimme listan varusteista, joilla reissu onnistuu.

OTA MUKAAN:

- » kamera kohteen ja retken dokumentointia varten
- » mättäille ja maastoon sopivat kengät: kumisaappaat ovat hyvät maastokengät kaikkialle, kuivempiin metsiin käyvät myös esimerkiksi tukevat mutta tarpeen mukaan kosteutta eristävät vaelluskengät
- » punkeilta ja muilta ötököiltä suojaavat vaatteet. Kesäisin myös hyttysverkollinen hattu ja pörräisystävällinen hyttyskarkotin tulevat usein tarpeeseen.
- » sadetta ja kosteutta kestävä vaatteet
- » tarpeeksi lämmintä vaatetta, varsinkin syys- ja talviaikaan
- » hattu (suojaamaan auringolta ja ötököiltä)
- » termari/juomapullo ja muki ja tarpeeksi vettä!
- » energiapitoista ruokaa (pähkinöitä, kuivattuja hedelmiä tai marjoja, välipalapatukoita, karjalanpiirakoita, mehua)
- » taskulamppu tai muu retkivalo (varsinkin syksyisin, kun pimeä tulee nopeasti)
- » ensiaputarvikkeet (mukana on hyvä olla esimerkiksi perushaavanpaikkaustarpeet, särkylääkettä ja punkkipihdit)

PIDEMMILLÄ REISSUILLA SAATAT TARVITA MYÖS:

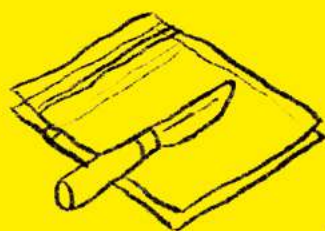
- » tulentekovälineet
- » pyyhkeen
- » laturin tai power bank -vara-akun puhelimelle, jos käytät sitä dokumentointiin
- » kuivia vaihtovaatteita, varsinkin sukkia
- » trangian tai muun retkikeittimen, jolla voi valmistaa lämmintä ruokaa sekä keittää itselleen juomavettä.

JOS YÖVYT MAASTOSSA TAI JOSSAIN SEN LÄHISTÖLLÄ (MAJAPAIKASTA RIIPPUEN), OTA MUKAAN:

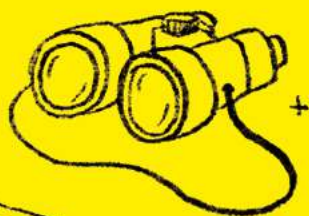
- » makuualusta
- » makuupussi (tarpeeksi lämmin, jos yövyt maastossa)
- » teltta (jos yövyt maastossa)
- » varakengät (kumisaappaiden lisäksi voi olla kiva olla mukana kevyemmät kengät, jotka voi vaihtaa jalkaan illalla).

METSÄN KARTOITTAMISEEN TARVITAAN:

- » luuppi/suurennuslasi, jolla tutkia lajistoa
- » puukko ja pieni rasia/paperipusseja (näytteiden ottoa varten)
- » kiikarit, mm. lintujen bongaamiseen
- » kamera (ja siihen vara-akkuja)
- » muistiinpanovälineet
- » kartta, jossa oma kohde näkyy ja johon voi tehdä merkintöjä ja muistiinpanoja
- » gps tai kännykän karttasovellus, jossa näkyy oma sijainti ja johon voi merkitä havaintopisteitä (sekä varaparistoja/varavirtalähde).

+

+

+

+

+

+

+

+

+

METSÄMIELENOSOITUKSEEN TARVITAAN:

- » huomioliivit
- » kirkkaita valoja (motokuskin huomion herättämiseksi yöllä)
- » värisavut (motokuskin huomion herättämiseksi päivällä)
- » puhelin (jossa on valmiina hätäapusovellus mahdollisia hätätilanteita varten)
- » kamera (tai puhelin) kuvaamista varten
- » henkilöllisyystodistus
- » banderollit
- » istuin-/makuualustoja
- » lämmintä ja säänmukaista vaatetta
- » syötävää ja juotavaa, esim. kahvia ja pullaa myös hakkuita suorittaville työntekijöille
- » pieni määrä rahaa
- » henkilökohtaiset lääkkeet ja niiden reseptit.

EI MUKAAN:

**TERÄVIÄ ESINEITÄ, SORMUKSIA, AVAINKETJUJA
TAI MITÄÄN, MINKÄ VOI TULKITA ASEKSI.**

AKTIVISTIN VIISI VINKKIÄ METSÄSSÄ SELVIITYTYMISEEN

HUCK MIDDEKE

1. **Luo yhteys metsään.** Liiku hitaasti ja hiljaa, pysähdy haistelemaan, kuuntelemaan, maistelemaan, tuntemaan ja tarkkailemaan. Havainnoi tapahtumat ympärilläsi ja pyri olemaan läsnä ja hyväksyvä. Käytä kiikareita, älä peitä korviasi, hengitä nenän kautta, kävele avojaloin, maistele metsän antimia, seuraa muurahaisia, kiipeä puihin, opettele käymään vessassa metsässä (kaiva kuoppa), käy istumassa samassa kohdassa lähimetsässä niin usein kuin pääset, opiskele metsäpolkujen reitit ja seuraa niitä. Kuuntele lintuja: ovatko ne rauhallisia vai kuulostavatko ne hätäntyneiltä sinun tai jonkun muun seikan vuoksi? Ota vastaan itikat ja kylmyys. Pohdi, kenet sinä huomasit ja kuka huomasi sinut.

2. **Vältä turhia ponnisteluja ja hikoilua.** Älä ota mukaan tarpeettomia varusteita. Huolehdi, että tärkeimmät tarpeet toteutuvat, eli ruoka, vesi, suoja, ilma, terveys, yhteisö – pienimmällä mahdollisella ponnistelulla. Valitse esimerkiksi teltan sijaan katos, ruoan keittämisen sijaan kylmänä syötävä ruoka, ota mukaan mahdollisimman yksinkertainen retkikeitin.

3. **Käytä paperikarttaa ja maastoa suunnistamiseen.** Yritä suunnistaa ilman kompassia paperisen kartan avulla (joka on mittakaavaltaan enintään 1:50 000). Opettele kuitenkin myös GPS:n käyttö ja koordinaattien hakeminen paperikartasta. Käytä suunnistamiseen myös aurinkoa, tuulta, tähtiä, veden virtausta ja piirrä mieleesi kartta alueesta. Huomaa maan muoto, mäet, rinteet, se tietty erityinen puu ja se kohta, josta majava ylittää joen.

4. **Kysy kysymyksiä itseltäsi ja muilta.** Mitä huomasit? Mitä et huomannut? Miksi et?

5. **Hio taitojasi.** Ensiaputaidot ovat tärkeimmät. Harjoittele myös esimerkiksi auton ajamista, radion käyttämistä, erilaisia solmuja, veneellä kulkemista, hiihtämistä, lumikenkäilyä ja pyöräilyä.

Tutustumassa Evolle ehdotetun tiedekansallispuiston alueeseen.

Kuva: Anton Verho / Greenpeace.

**KIRJA- JA
MEDIAVINKKEJÄ
METSÄIN JA
AKTIVISMIIN
LIITTYEN**

YLEISTÄ KIRJALLISUUTTA

- » Metsä meidän jälkeemme (Pekka Juntti, Anssi Jokiranta, Anna Ruohonen & Jenni Räinen, Like 2019)
- » Heräämisiä – Kuinka minusta tuli luonnonsuojelija (Juha Kauppinen, Siltala 2021)
- » Monimuotoisuus – Kertomuksia katoamisista (Juha Kauppinen, Siltala 2019)
- » Puiden asukkaat (Petri Keto-Tokoi & Juha Siitonen, Gaudeamus 2021)
- » Suomalainen aarniometsä (Petri Keto-Tokoi & Timo Kuuluvainen, Maahenki 2010)
- » Ei mikä tahansa metsä – Lähde retkelle luonnonsuonmetsään (Aura Koivisto, Into 2021)
- » Metsänhoidollisia toimenpiteitä (Ritva Kovalainen & Sanni Seppo, Hiilinielu-tuotanto ja Miellotar 2009)
- » Pohjoistuulen metsä (Ritva Kovalainen & Sanni Seppo, Hiilinielu-tuotanto ja Miellotar 2023)
- » Pohjoinen – Jälkemme maailman laidalla (Antti Haataja, Tammi 2018)
- » Suomalainen metsäsota – Miten jatkuva kasvatustoiminta voitti avohakkuun (Erkki Lähde, Into 2015)
- » Metsä elää (Kimmo Ohtonen, Docendo 2020)
- » Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaisuudesta (Kukka Ranta, S&S 2019)
- » Kulkijat – Naisia metsissä, soilla ja tuntureilla (Jenni Räinen, Like 2021)
- » Metsä minussa (Heikki Willamo, Parvs 2020)

RAPORTIT JA OPPAAT

- » WWF:n Metsävaikuttamisopas (Ari Aalto, Keijo Savola, Panu Kunttu, Joonas Fritze, 2020).
[Luettavissa netissä.](#)
- » Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019 (Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A & Liukko, U-M. (toim.) 2019). Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.
[Luettavissa netissä.](#)
- » Tutkimustietoon perustuvia suosituksia vastuullisen metsänhoidon kehittämiseksi (Petri Keto-Tokoi, 2018). WWF Suomen raportteja 37. Saatavilla myös ruotsiksi. [Luettavissa netissä.](#)
- » WWF:n metsänhoito-opas – metsänhoitoa sinun ja luonnon ehdoilla (Petri Keto-Tokoi, Lauri Saaristo, Annukka Valkeapää & Panu Kunttu, 2019). WWF Suomi. Saatavilla myös ruotsiksi.
[Luettavissa netissä.](#)
- » Luonnonsuojelijan vaikuttamisopas (Jorma Mäntylä, 2019). Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry. [Luettavissa netissä.](#)

DOKUMENTTEJA JA PODCASTEJA

- » Metsäpodi: Podcast tämän hetken polttavista metsäkysymyksistä, luonnonsuojelun taustoista ja aktivismista. (Toimittanut Juuso Janhunen, Greenpeace 2021). [Kuunneltavissa Spotifyssä.](#)
- » Tiedetrippi: Vihreän kullan kimallus osa 1 – Avohakuista tuli maan tapa ja Vihreän kullan kimallus osa 2 – Puupeltojen luvattu maa (Henry Tikkanen, Yle 2020). Kuunneltavissa Yle Areenassa: [osa 1 & osa 2.](#)
- » BIOS Metsäpodcast: Metsäsektorin ekologinen siirtymä. [Kuunneltavissa SoundCloudissa.](#)
- » Ikimetsä -dokumentti (Leena Paavonen, 1980). [Katsottavissa Yle Areenassa.](#)
- » Suomalaiset ikimetsät -dokumentti (Jari Salonen, 2020). [Katsottavissa Yle Areenassa.](#)
- » More of everything -dokumentti (Protect the Forest & Greenpeace Nordic, 2021). Kertoo Ruotsin metsätaloudesta, mutta suurelta osin kaikki pätee Suomeenkin. [Katsottavissa Youtubessa.](#)

SOSIAALISEN MEDIAN TILEJÄ JA NETTISIVUJA

- » Metsäryhma ([Instagram](#))
- » Llmetsäryhma ([Twitter](#))
- » Greenpeacesuomi ([Instagram](#), [Tiktok](#) ja [Twitter](#))
- » Kaadetaankaava ([Instagram](#))
- » Finnishnatureleague ([Instagram](#))

LAPSILLE

- » Metsämuistikirja (Johanna Venho & Sanna Pelliccioni, Teos 2022)
- » Metsäretki: lasten kanssa luontoon (Talvikki Lyytinen, Karttakeskus 2020)
- » Lapsen oma metsäkirja (Titta Kuisma & Laila Nevakivi, Minerva 2020) ja Lapsen oma luontokirja (Suvi Vehmanen ja Laila Nevakivi, Minerva 2007). Sarjasta löytyvät myös petokirja, lintukirja, talvikirja, luontoretki, väriseikkailu ja ötökkäkirja.
- » Riemukas metsäretki -runokirja (Tittamari Marttinen, Kustannus-Mäkelä 2015)
- » Metsän tarina -elokuva (Ville Suhonen, Kim Saarniluoto, 2012) sekä samanniminen kirja (Mikko Pöhlänen, Hannu Siitonen ja Ville Suhonen, Maahenki 2013)

Ennen yleinen, nykyään erittäin uhanalainen vanhojen metsiemme lintu
hämötiainen. Kuva: Jukka Eskelinen.

METSÄAKTIVISMIN TULOKSET OVAT
PARHAIMMILLAAN TODELLA KONKREETTISIA.
LÄHIMETSÄ SUOJELLAAN.
HÖMÖTIAISEN KOTIPUUTA EI KAADETA.
MÖKKIMAISEMA PYSYY ENNALLAAN.
AARNISAMMAL SAA JATKAA ELOAAN.

KANSALLISPUISTOJA ON PERUSTETTU JA
VALTAVASTI ARVOKASTA METSÄÄ ON SÄÄSTYNYT
TUHOLTA METSÄAKTIVISMIN ANSIOSTA.
METSÄAKTIVISTIN OPPIAASEEN ON KOOTTU ERI
KIRJOITTAJIEN KÄYTÄNNÖN TIETOA JA VINKKEJÄ
METSIEN SUOJELEMISEKSI. TULE MUKAAN!

GREENPEACE